11119

ATEITIS

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

1927 M. SAUSIO MĖN. Nr. 1

TURINYS.

		pusl.
1.	*Kl. Dulkė*: * * * eilėraštis	3
2.	*Ant. Miškinis*: Sudrumstas sapnas, eilėraštis . .	4
3.	*Juozas Kriaušė*: Kerštas	5
4.	*Algimantas*: Kovų akivaizdoje	14
5.	*St. Lušys*: Naujus metus pradedant	17
6.	*St. B.*: Du Jubiliatu	20
7.	*Juozas Eretas*: Beethoveno jaunystė	28
8.	Stud. *J. Pankauskas*: Kritiškos pasaulėžiūros pagrindai	42
9.	A. a. Arkiv. Jurgis Matulevičius	49
10.	At-kų gyvenimo kronika	50
11.	Mūsų veikimas	56
12.	Šv. Aloyzo 200 m. sukaktuvės Romoje . . .	58
13.	Knyga ir menas	59

„Ateities“ adresas: Kaunas, Laisvės Alėja 61 III-a.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams . . . . . 15 lt. —
Užsienyje metams . . . . . 20 lt. —
Atskiras numeris . . . . . 1 lt. 50 c.
Moksleiviams imant kuopose . . 1 lt. —

Redakcijos žodis.

1. Kaip Ateitininkams be abejo žinoma, šiemet sukanka 100 metų nuo mirties genialaus menininko-kompozitoriaus *Ludvig van Beethoven.* Visas kultūringas pasaulis šias sukaktuves mini didelėmis iškilmėmis. Negalima atsilikti ir mums, kuriems visa įdomu, kas dedasi kultūros srityje. Mums padėti šias sukaktuves tinkamai sutikti tarp kitko apsiėmė ir prof. J. Eretas, kuris malonėjo mums leisti spausdinti *„Ateityje“* jo rengiamosios biografijos apie Beethoveną pirmąją dalį, būtent jaunystę. Ją pradedame spausdinti šiame sąsiuvinyje ir tęsime per keletą numerių. Šioje biografijėlėje rasime greta žinių iš jaunojo Ludvigo gyvenimo ir nupiešta anų laikų kultūrinį pasaulį, kiek leidžia siauri mūsų žurnalo rėmeliai.

Eidami užsibrėžtuoju planu šiame numeryje dedame tą skyrių *apie Koelno kurfiurstus*, kurių tarnyboje buvo Beethoven'o šeimyna, toliau tilps šeimynos istorija, Liudvig'o kūdikystė ir t.t. Susitarę su autoriumi čia nežymėsime, kokiais šaltiniais pasinaudota, nė kitų paaiškinimų. Juos skaitytojas ras tam tikrame skyriuje, kuris bus pridėtas prie atskirai išleistos biografijos.

Tikėdamiesi, kad mūsų skaitytojai nepraleis geros progos susipažinti su garsaus menininko jaunyste, čia dar pridedame, kad tolimesnius Beethoven'o žygius talpins *„Židinys“*, iš kurio draugai(ės) galės papildyti savo žinias.

2. J. E. Ark. Jurgiui mirus, šis numeris buvo jau baigiamas spausdinti, todel jį tesuspėjome trumpai ir tik sąsiuvinio gale paminėti.

Redakcija.

ATEITIS

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

XVII METAI

KAUNAS — — — — — — — 1927

ATEITIS

Nr. 1. 1927 m. sausio mėn. XVII m.

Kl. Dulkė

* * *

Vėjai... Jūrės... melsvos bangos,
Kur žuvėdros skraido, neria,
Plaukit širdys užkankintos,
Saulė skausmui džiaugsmą beria!...

Lai plasnoja balti paukščiai.
Mes suglaudę bures juodas,
Nusiirsim saulės irklais, —
Širdžiai kursim ryto godas...

Grįšim burėms balto šilko,
Tartum paukščiai saulės kelio.
Lai pamato, kad kentėjom,
Lai supranta, kad gyvenam...

Ant. Miškinis

Sudrumstas sapnas

(Iš cikliaus „Naktys“)

Tarytum vaikystės iš toli grąžinti
einu ir apsvaigintą sielą vedu...
Aplinkui jau vakaras. Dega žibintai.
Ant sniego prisėta kraujuotų žiedų...

Nežinoma gatvė. Nežinomas kelias.
Mėlyni dūmai. Išlaužytos tvoros....
Atskrido juodvarniai iš toli, iš toli
ir alkaną giesmę suklykė choru.

Ir vėlei nuskrido. Likau eiti vienas,
lyg laukdams kuo sniegas, kuo vėjas pavirs,
Kaip baltas šešėlis šventykloj ant sienų,
kurs užgimė rytą, o—vakarą mirs...

Juodi siluetai tik skrenda, tik skrenda...
Vėtra įšėlo ir sniegą tik gena.
O akys, ko ieškojo, laukė — nerauda... —
Matau tik verkiančią motiną mano...

Juozas Kriaušė

Kerštas

1.

—... Šiandien pat aš dar su jais apsidirbsiu...

Kleopas Graužinis pasisuko ir pamatė prie gretimojo stalelio sėdinčius Boleslavą Zdzichovskį ir kitus jam pažįstamus lenkus. Jis juos žinojo. Ypatingai Zdzichovskis buvo uolus lenkų šnipas ir buvo nesenai išdavęs vieną slaptą lietuvių organizaciją.

—... Prakeikti litvinai...

Kleopas Graužinis paprašė dar vieną stiklą... Restoranas buvo pilnas žmonių... Graužinis girdėjo, kaip Zdzichovskis su kitais lenkais darė šnipinėjimo planus.

„Zdzichovskis! Taip Zdzichovskis — jis tai gerai žino“ ir jam kažkas pradėjo skverbtis į galvą.

Dar paprašė stiklą vyno...

„Genė. Jauna, geltonkasė Genė“...

Pasipurtė kratydamasis nuo neprašytų minčių ir išgėrė atneštąjį vyną.

Tuo tarpu Zdzichovskis nusprendė dar šį vakarą „su jais apsidirbti“.

Kleopas Graužinis buvo lietuvis.

2.

Gatvėje ruduo. Išilgai gatvės sklido rudens vėjas pripildytas vystančių lapų kvapo, kuteno praeivių veidus ir slėpėsi už lengvučių kailiukų, dengiančių nuogas moterų krūtines. Alejoj sustojusios liepos vakaro prieblandoje atrodė kaip apipešiotos žąsys.

Visos gatvės buvo pripildytos rudens.

Tokiu rudens laiku miesto žmonės iš sodų ir laukų grįžta į namus dar pirm negu suspės užeiti naktis. Vadinas, ruduo buvo kaip tik priešingas pavasariui.

Jurgio Prospektas—viena didžiausių Vilniaus gatvių. Zdzichovskis, išėjęs iš restorano, atsisveikino su kitais lenkais ir pasuko Pilies Aleja. Graužinis žinojo, kad Zdzichovskis gyvena tame miesto krašte, į kurį veda Pilies Aleja. Jis ėjo viduriu alejos ir stengėsi prisiminti, kurioje vietoje galėtų gyventi Boleslavas Zdzichovskis. Jis stengėsi prisiminti visą tą miesto dalį, bet jis buvo jau senai ten lankęsis.

Pasibaigė Pilies Aleja ir praretėjo miestas. Tamsu. Žmonių maža. Ties Trečiu Sklypu Graužinis pagreitino žingsnius: jam pasirodė, kad čia kur nors turės būti Zdzichovskio namas. Įėjo į siaurą tarp griuvesių taką. Pasidarė dar tamsiau. Žmonių - nė gyvos dvasios... Tik varna iš kažkur pakilo, karktelėjo ir nuskrido pro medžių viršūnes. Griuvesiuose karkštelėjo akmenėlis. Kažkas numetė. Gal varna, gal pelėda. Zdzichovskis

atsisukęs žvilgterėjo atgal. Graužinis pasiryžo ir pagreitino žingsnius. Staiga jis pajuto kojose nutirpimą ir beveik tekinas prisiginė Zdzichovskį.

— Pone — tarė — aš turiu tamstai pasakyti, kad tamsta šiandieną su jais neapsidirbsi.

— !?

. . . . . .

3.

Rytą atbudęs pamatė, kad kaip dieną buvo apsirengęs, taip ir išmiegojo. Jautėsi nuvargęs, o galva, kaip iš pagirių, svaigo. Ilgai prausėsi, apsirengė naujais rūbais ir negėręs arbatos išėjo į miestą.

Mieste jau dienos gyvenimas buvo prasidėjęs. Automobiliai vienas kitą gainiojo, tramvajai ramiai slinko, o vėjas nešiojo geltonus lapus. Žmonių pilnas miestas. Ir jis. Tačiau jis nežino, ko išėjo į miestą. Jam tik labai neramu. Nuėjo į miesto sodą. Perėjo išilgai sodo, pasėdėjo ant vieno suolo ir paskui nuėjo į kitą sodą. Užsuko į vakarykštį restoraną. Keletas žmonių iš lengvo gėrė kavą ir vartė laikraščius. Pasiėmė laikraštį ir paprašė kavos.

Varto laikraštį...

Paskutiniai miesto įvykiai...

Kažką paskaitė ir nuleido laikraštį...

Jo rankos suvirpėjo ir ėmė kaisti veidas. Instinktyviai prisidengė ranka pasiremdamas alkūne ant stalo.

Tarnas atnešė kavą.

Užsimokėjo ir negėręs išėjo.

„... Del ko?... Tu Dievo žmogau...“

„... Jis būtų išdavęs lietuvių tautinę organizaciją. Jis jau vieną išdavė... Taip... jis jau vieną išdavė...“

„... Ar tik del to?...

Juk jis Boleslovas Zdzichovskis!

Pažįsti tu jį... Nesislapstyk kaip vaikas...

Kažkas baisiai klausė. Kažkas klausė, kurio negalima negirdėti.

Skubina gatve. Gerklėje darosi sausa. Seilių negali nuryti, rodos, kamuolys stovi. Atsiminė šįryt negėręs arbatos. Užėjo į kitą restoraną ir paprašė arbatos.

„... *Gal* jis būtų nužudęs lietuvius...“

Paėmė arbatos, paragavo ir paprašė daugiau cukraus. Pasirėmęs laukia. Pirštu ant stalo vedžioja. Nejuto kaip parašė žodį *Genė*.

Išgėrė arbatą ir buvo beišeinąs.

— Atsiprašau pono, tamsta neatsilyginai už arbatą.

Atsiprašė ir greitai užsimokėjo.

Sugrįžo namo. Pavartė laikraščius, knygas. Paskui susirado smuiką ir ėmė griežti kažkokį linksmą Rondo. Metė ir ėmė griežti romansą apie mergelės širdies skausmą, kurios bernelis žuvo kare.

Padėjo smuiką ir susimąstė.

„... Šviesiaplaukė Geniutė... basa lakstydavo Neries lankomis... Ji buvo dar kūdikis... Jis buvo gimnazistas... Paskui ir ji buvo gimnazistė... Jie sėdėdavo ant Neries kranto... Ji bėgiodavo po lanką ir skindavo gėles... Buvo pavasaris...

Paskui jis parvažiavo iš Rusijos ir vėl atėjo į Neries pakrantes... Iš svetimųjų ir iš bado šalies... Čia Neris teka... tos pačios lankos, kur Geniutė rinkdavo gėles... ir ta pati vieta... Čia Geniutės pėda liesdavo žemę... Čia dabar pražydę baltų žiedų... Jis atsiklaupė ir pabučiavo tuos žiedus... Paskui nebesusilaikė— prikrito krūtine prie žemės ir stipriai ją pabučiavo... Tai Lietuvos žemė... Čia mylimajai mergelei prisiekė amžiną meilę...“

Pakėlė svajojusią galvą. Smuiką tebelaikė rankoje. Numetė smuiką, suėmė rankomis galvą ir perėjo per kambarį.

— Gene, Gene, kas šiandieną!..

„Gana“, staiga kažką nusprendė. Užsivilko ir išėjo. Nuėjo į smuklę, paprašė alaus.

Gėrė visą dieną.

4.

Praėjo jau kelios dienos. Kleopą Graužinį sąžinė nepaliovė kankinusi. Ištisas dienas būdavo girtas. Vos tik prasiblaivydavo, tuo, stodavo prieš akis baisus jo darbas, nežmoniškai kankindavo abejonės, o vidaus balsas nuolat kaldavo pasmerkimą. Plyšdavo jo galva, apimdavo jį kažkoks pasiutimas, daužydavos, bėgdavo į gatvę, į laukus .. kol atsidurdavo smuklėje ir pasigerdavo.

Buvo mėginęs ieškoti nusiraminimo maldoje, lankėsi į bažnyčią, bet viskas veltui: melstis negalėjo. O jei kada ir pavykdavo įžiebti sieloje maldos jausmo kibirkštėlę, tai po to dar sunkiau būdavo, o vidaus balsas dar aštresnis likdavo.

Vieną dieną pasiryžo nueiti pas kunigą Petraitį, Genės Gulbinaitės giminaitį ir labai kilnų dvasininką. Visa jam pasisakyti ir paprašyti patarimo. Senai jau jis apie šį žygį galvojo, bet vis drovėjosi. Buvo baisiai sunku nueiti pas tokį šventą senelį, kuris jį nuo pat mažens taip mylėjo ir praskleisti jam savo nuodėmės suėstą ir skausmų nukamuotą sielą.

Tačiau pasiryžo.

5.

Paskambino.

— Ar kunigas namie?

— Namie, prašau.

Įėjo. Kunigas skaitė. Padėjęs knygą ir pasitaisęs akinius senelis kunigas jį sutiko su didžiausiu nuoširdumu.

— Sveikas, mano vaikuti. Aš maniau, kad mane jau visi užmiršo.

— Tamstos užmiršti negalima... Tačiau aš šiandieną, tėvelį, su ypatingu reikalu pas tamstą.

— Sėsk, vaikeli, retai atsimeni, retas svečias... retas... kalbėjo šypsodamasis kunigas...

— Nežinau, tėveli, nė kaip pradėti — Graužiniui kaž kaip nejauku.

— Na koks gi reikalas, kas atsitiko? Sublogęs taip ir lyg pasenėjęs. Gal kas blogo?

Kunigas buvo toksai, kuriam atidarydamas savo sielą kiekvienas žmogus jaustų laimę. Jo veido šviesa siekė pačią širdį. Baisiausias piktadarys, atlikdamas jam išpažintį, nustodavo būti piktadariu.

— Aš atėjau kaip baisus nusidėjėlis... persekiojamas sąžinės... kuris trokšta patarimo... kuris trokšta atlikti išpažintį... — jo balse skambėjo atsiduodantis maldavimas.

— Sakyk... aš pasistengsiu tave suprasti. Aš pasistengsiu tavęs neužgauti.

— Mano nuodėmė labai baisi... Aš bijau tamstą per daug nustebinti... Mano nuodėmė žmogžudystė — ir jis nutilo.

Abu valandėlę tylėjo.

— Sakyk toliau — maloniai pratarė kunigas neparodęs jokio nustebimo.

— Aš nužudžiau p. Boleslovą Zdzichovskį... Aš jį nužudžiau naktį, gatvėje, prieš penkias dienas peiliu. Štai mano nuodėmė... Kitaip paaiškinti aš nebežinau... — ir jis nuleido galvą.

— Aš Boleslovą Zdzichovskį gerai pažinojau. Sakyk, del ko tu jį nužudei?

Graužinis valandėlę tylėjo, paskui pasakė.

— Jis rengėsi tą vakarą išduoti slaptą lietuvių organizaciją.

Kunigas susimąstė. Matyti, jis ieškojo sprendimo ir lyg kovojo su savim. Paskui padėjo Graužiniui ranką ant peties ir tarė:

— Prieš Dievą nusidėjai. Dievas neleidžia jokiu atveju žmogaus žudyti. Bet viena aplinkybė tave išteisina: tu pasitarnavai savo tautai. Trys milijonai širdžių tave sveikina del to žygio. Aš Boleslovą Zdzichovskį gerai pažinojau — per jį žuvo keletas lietuvių tautos kovotojų... Dievas atleis tokią nuodėmę, kuri iš artimo meilės padaryta. Ši nuodėmė tokia, kurioje ne tik kad nėra asmens interesų, bet dar tam tikras pasiaukojimas, statant save į pavojų.

Graužinis pašoko ir susiėmė galvą.

— Ak, tėve, jei mano nuodėmė tebūtų tik tokia... jis perėjo išilgai kambario... sugrįžęs tarė:

— Aš jį nužudžiau iš keršto... Aš jį nužudžiau, kad man

smagu buvo jį žudyti... nužudžiau, kad jis buvo užstojęs man kelią į mano laimę... Ak tėve, tėve...

Kunigas žiūrėjo nustebęs.

— Sakyk aiškiau, mielas sūnau, del ko tu jį nužudei?

— Jis buvo mano meilės konkurentas. Štai del ko aš jį nužudžiau.

— Sūnau, juk tu ką tik sakei, kad jis norėjo išduoti slaptą lietuvių organizaciją.

— Taip jis norėjo išduoti... Kada aš tai išgirdau, aš pasiryžau jį nužudyti, kaip lietuvių tautos priešą, o kada aš jį nužudžiau — pamačiau, kad savo asmens priešą nužudęs.

Kunigas giliai susimąstė.

— Ne, ne, aš ir pirm žinojau, kad jis yra mano asmens priešas. Ir prieš nužudymą man ta mintis neišėjo iš galvos...

Kunigas tylėjo. Paskui atsidėjęs, lyg tyrinėdamas, pažiūrėjo į jį ir paklausė.

— Gal netiesa, kad jis buvo tavo meilės konkurentas? Gal tik tavo įsibangavusios vaizduotės padaras. Tokiais atvejais jauni žmonės dažnai apsirinka.

— Aš myliu tamstos dukterėčią panelę Genę Gulbinaitę... ir šiemet būtume paprašę tamstos palaiminimo. Tačiau ji susižadėjo su p. Zdzichovskiu. Kas man beliko. Ji — viena moteris, kurią aš mylėjau... Ne, ji nebuvo mano meilužė... Ji — moteris, kuriai aš prisiekiau Amžiną meilę. Ką aš turėjau, tėve, daryti? Aš buvau per daug nelaimingas...

Graužinis stengėsi kalbėti ramiai, tačiau jo balsas buvo nudažytas susijaudinimu.

— Genė, mano dukrelė, nejaugi ji būtų pamilusi Zdzichovskį... Aš esu įsitikinęs, kad ji už nieko kito netekėtų, kaip tik už tavęs. — Kunigas mėgo tiesumą.

— Taip, aš žinau tavo gerą širdį.. Ji mergytė truputį išdykusi... Jei nori, kad tavo gerą širdį įvertintų, rodyk ją nelaimingam žmogui: laimingieji gerų širdžių nepastebi... Aš žinau, tu per daug ją mylėjai, o tai nei tau, nei jai ne į sveikatą. Širdis turi priklausyti proto.

Graužinis pakėlė akis.

— Jei aš ne su tamsta, kunige, kalbėčiau, aš pasakyčiau, kad kieno širdis priklauso proto, tas neturi nei proto, nei širdies.

— Klysti, brangus vaikeli, klysti. Jūsų jaunųjų meilė, šita poetinė meilė, kuri kaip poeto įkvėpimas yra graži, tačiau ji gyvenimą ne stato, bet ardo. Ji dažnai pražudo žmones... Ji yra visai kas kita negu gyvenimas. Šita meilė tada tik bus naudinga, kada ji bus nukreipta į artimą, į nelaiminguosius, į patį Dievą. Tik Dievo meilė gyvenimą stato...

Šita jaunų širdžių meilė, šita, kilusi iš ilgesio meilė yra ne kas kita kaip tik savęs ieškojimas. — Savęs reikia ieškoti pas Dievą, o ne pas moteriškę...

Paslėpęs akis ir apsiniaukęs Graužinis klausė kunigo neatsakydamas jam nė žodžio.

— ... Pamėgink, mielas vaikeli, ieškoti paguodos maldoje... Pamėgink pasistiprinti iš šito kvepiančio laimės šaltinio... Tu įsisiūbavęs, tik ramybė ir malda gali tave sustiprinti...

Graužinis pašoko.

— Kunige, brangusis tėve, aš negaliu... aš trokštu melstis... aš meldžiaus, mano krūtinėje degė ugnis... Aš klūpojau ištiestom rankom ir alpau... kruvinom lūpom žemę bučiavau... Aš naktį pabudęs krisdavau ant kelių, melsdavaus ir žemę bučiuodavau... Bet, tėve, aš neradau paguodos... mane sutikdavo dar didesnės kančios... Aš raitydavaus paskutinėj nevilty, o manęs niekas neišklausydavo... Aš Dievui jau atidaviau ir maldą ir meilę... man beliko tik kančios ir pražūtis...

Bausk mane, arba, tėve, išgelbėk mane...

Jis tankiai ėmė kvėpuoti ir jo akyse atsirado apsvaigimas. Krito ant kelių ir apkabino kunigo kojas. Jis visas virpėjo...

Kunigas paėmė jį už rankų.

— Aš nieko tau negaliu patarti... tau reikia ramumo... tu iki pamišimo nukamuotas.

Jis suvirpėjo.

— ... Iki pamišimo... Taip, aš pamišėlis... ir del to aš pamišėlis, kad manęs nemylėjo jokia moteris...

Mano gyvenimas tik tebuvo troškimas vienos moters meilės, bet aš jos negavau.

Ak prakeikimas... aš jos negavau...

Jo balsas buvo persunktas pamišimo, o akys degė beprotiškumu.

Staiga jis nutvėrė kunigo rankas.

— Tėve, aš melavau... aš nesimeldžiau...

Paskui atsilošė ir paleido kunigo rankas.

— ... Tėve, aš meldžiaus tiktai jai... ir sukniubo prie kunigo kojų...

6.

— Panelė namie? — paklausė.

— Taip namie. Apie ką pranešti?

Padavė kortelę. Sugrįžusi tarnaitė pasakė, kad panelė prašiusi trupučiuką palaukti.

Pagaliau pakvietė. Ji pasipuošusi švaria suknele ir užsisupusi šilko skara laukė įeinant. Netikru šaltumu jį sutiko ir paprašė sėstis.

Jis buvo niūrus, ir ji neturėjo ką jam sakyti.

— Kaip ponas Kleopas gyvuoji! — paklausė.

— Aš ne flirtuot atėjau.

— !?...

Pauza.

— Tamsta žinai, kad tamstos mylimasis žuvo? — paklausė su ironija.

— Apie ką tamsta kalbi?

— Štai šitos rankos nužudė poną Zdzichovskį. Verk!

Štai šitas peilis... — ir jis metė ant stalo ilgą suomišką puukko.

— Keršyk!

Ji atsistojo pabalusi.

— Prašau neįžeidinėti — jos lūpos virpėjo.

— Aš atrasiu, kuo tamstai atkeršyti.

— Labai prašau — nutęsė su ironija.

— Jei tardymas iki šiol nedavė jokių rezultatų, tai nemanyk tamsta kad ir toliau jis jų negali duoti... Tamsta esi mano rankose, man užtenka tik policijai paskambinti — stengėsi pasakyti šaltai tačiau iš pykčio visa virpėjo.

— Che, che, che... pasiskolink tamsta drąsos — iškošė per dantis sarkazmą.

Ji pagriebė telefono trūbelę.

— Atsiprašyk tamsta manęs — buvo pasiryžusi.

— Iki žemės lenkiuos ir atsiprašau, kad aš taip nemandagiai perskrodžiau gerklę tamstos numylėtajam — žodžiai buvo iš tulžies nulieti.

Ji pakėlė trūbelę.

— Prašau kriminalę policiją... Kriminalė policija?... Pono Zdzichovskio nužudytojas yra Kleopas Graužinis...

Rožių Aikštė, pirmas takas, 2.

Metė trūbelę ir susmuko sofoje.

Graužinis atsikėlė.

— Graži ir kilni moteris yra kažkas daugiau negu žmogus. Tai pasakė vienas tamstos garbintojas — paskui paėmė nuo stalo puukko.

— O šitą palieku tamstai atminti — ir metė jai po kojų.

7.

Sugrįžo...

Pagriebė ant jo stalo stovėjusį Genės paveikslą ir prispaudė prie savo veido.

— Gene, Gene, Gene...

Galvoje degė, kambarys sukosi, o širdis alpo...

Krito kniūpščias į lovą ir paskendo nualpusiam svaiguly...

Kažkas jį siūbavo ir ūžčiojo...

— — — — — — — — — — — — — —

„Neries pakrantės... Gėlės, gėlės, gėlės... Saulė ir žibanti Neris... Prisiekia jie vienas kitam Amžiną Meilę... Ji — gražesnė už žiedus ir skaistesnė už vilnį... Pirmą kartą jis ją apkabino ir pabučiavo... Dangus pražydo dar nematytom spalvom, o pasaulio kvėpavimas buvo muzika... Ir štai jie prisiekia per visą

gyvenimą siųsti vienas kitam laimę ir dalinti vienas kitam gėles... Jie prisiekia rinkti žemčiūgus ir puošti vienas kito gyvenimą"...

Kažkas įėjo.

Policija.

— Ar čia gyvena ponas Kleopas Graužinis?

Niekas neatsakė.

Policija pamatė ant lovos sukniubusį vyriškį.

— Pone, ar tamsta būsi ponas Kleopas Graužinis?

Vyriškis neatsakė. Policininkas pakėlė jį. Jis buvo beveik be sąmonės ir turėjo prie veido prispaudęs gražios moteriškės atvaizdą.

— Tamsta Kleopas Graužinis? — pakartojo policininkas klausimą.

— Aš.

— Tamsta esi areštuotas.

— Prašau.

8.

Praėjo keleta dienų. Kartą kunigas Petraitis pasišaukė savo dukterėčią Genę Gulbinaitę pas save ir paklausė:

— Pasakyk man, Geniut, ar tu mylėjai Kleopą Graužinį?

Kunigas liūdnai šypsojosi.

— Jei, dėde, nori žinoti, aš pasakysiu — mylėjau.

— Ar tu nejuokauji? — dar paklausė, lyg norėdamas labiau įsitikinti.

— Jis, dėde, vienintelis vyriškis pasaulyje, kurį aš mylėjau ir tebemyliu — neramiai atsakė ir klausiamom akim žiūrėjo į kunigą.

— Ir dabar tebemyli? O del ko tu buvai pradėjusi artimą draugystę su Boleslovu Zdzichovskiu — paklausė kunigas ir atsidėjęs ją sekė. Ji paraudo ir lyg nenorėjo atsakyti.

— Pasakyk, Geniut, neslėpk, mano dukryte — švelniai ragino kunigas.

— Aš, dėde, norėjau tuo atkeršyti Kleopui — kalbėjo varžydamos. — Buvo taip: Kleopas per vieną balių visą laiką šoko su kaž kokia iš Rusijos parvažiavusia ponia. Man širdį suskaudėjo, ir aš dar baliuje pravirkau. Paskui nelaukusi pabaigos išbėgau iš baliaus ir pasiryžau jam atkeršyti. Aš žinojau, kad Kleopas labai pavydus. Aš pradėjau flirtuoti su ponu Zdzichovskiu, o Kleopas iš pykčio vietos sau nerado. Aš buvau patenkinta ir juokiaus — užbaigė ramiai su moterišku pasitenkinimu.

— Aš girdėjau, kad tu jį išdavei del nužudymo Zdzichovskio. Ar tai ne per skaudus kerštas? — kunigas liūdnai ir karčiai šypsojosi.

— Tiesa, aš paskui labai gailėjaus. Gal jis būtų manęs atsiprašęs — pasakė jau nuliūdusi.

— Štai dar viena moteris! — ir nuleido kunigas rankas.

Paskui paėmė nuo stalo laikraštį ir padavė Genei.

— Skaityk štai šičia.

„Lenkų Karo Lauko Teismas išnagrinėjęs Kleopo Graužinio bylą del nužudymo B. Zdzichovskio ir atradęs, kad nužudymas padarytas politiniais tikslais — Kleopą Graužinį pasmerkė mirti. Vakar 12 val. nutarimas liko įvykintas".

Genei iškrito iš rankų laikraštis ir pabalusi susmuko į šalia stovėjusį fotelį.

Kunigas pažiūrėjo į Genę, palingavo galvą ir tarė:

— Moterys, moterys... nebūkite užsispyrėlės ir nenorėkite būti galingos savo silpnumu.

9.

Genė parėjusi sukniubo ant stalo ir visas jos kūnas ėmė iš skausmo virpėti.

— Juk aš jį mylėjau, aš jį mylėjau, aš jį nežmoniškai mylėjau... ir išsiveržė iš jos akių dvi ašaros, dvi stambios, gailios, tikros ašaros.

Yra visokių rūšių perlų, tačiau brangiausi ir gražiausi buvo tos moters ašaros.

Ji verkė, o jos širdies skausmas kaskart augo, virsdamas nežmoniška gėla. Ji cypė, kaip šunytis, ir rovė nuo galvos plaukus... Verkė nebepataisomos klaidos, neatperkamos nuodėmės, nesugrąžinamo numylėtojo asmens. Draskė rankomis sau veidą, o jos širdis alpo ir dejavo...

Staiga kažkas šaltas prisilietė jos rankos.

Puukko! Tas pats puukko, kurį Kleopas paliko jai atminimui.

— Kleopai! Brangusis Kleopai! Jei mano gyvybė nupirks iš tavęs atleidimą... — sugniaužė peilį ir krito ant žibančių jo ašmenų...

— ... Aš tave mylėjau... — sušnabždėjo lūpos...

O išsiveržęs iš jos krūtinės kraujas skaisčiai nudažė brangų, persų darbo kilimą.

Algimantas

Kovų akyvaizdoj

Gyvename kovų momentus. Kovoja valstybės, tautos, šeimos, atskiri žmonės—kovoja įnirtę, aistromis liepsnodami. Liūdni ir tragiški tų kovų padariniai. Kovų agonijose griūva valstybių pamatai, skaldosi tautų širdys, gal ngieji valdovai iš auksinių sostų puola mirties pragarmėn, gudrūs niekšai iš šiukšlynų kyla padangėn, kad vėl... nugrimstų bedugnėn...

Tų didžių kovų akyvaizdoj, kada mūsų žvilgsnis įsmigęs į kruvinas pašvaistes, kada sąmonė apsiblaususi žmonijos tragizmo ūkais, kada širdis pasruvusi kraujais, mes matome žmones—nematome žmogaus, matome pasaulį—nepažįstame savęs. Visuotinosios pasaulio kovos chaose nebepastebime tragiškiausios kovos—žmogaus su savim ir visu pasauliu. Toji kova eina per amžius, ji verda kiekvieno širdy, ji palaimina arba prakeikia patį žmogų. Jos kraujuotų ir ašarotų pėdsakų rasime kiekviename žingsny. Raudona kovos srovė lydi kiekvieną žmogų nuo saulėtos jaunystės dienų iki šalto, juodo kapo. Ne vienam ir viltimis žaibuojančiame gyvenimo ryte vaidenasi vien... šaltas juodas kapas...

Skaisčioji jaunystė... štai mylimi draugai, artimi pažįstami, jų tyros sielos, džiaugsmo kupini veidai... Ideali, skaisti vaikiškos palaimos praeitis... Prabėgo tik dešimt metų ir... štai dabartis... O! kodel užuomaršos uždanga neprislėgė mano širdies? Mano mylimi, brangūs pirmosios jaunystės draugai, kur jūs? Vieną, antrą matau, kurie dar gaivinasi gyvosios Saulės spinduliais, o kiti... žiaurios kovos parblokšti ir sulamdyti, sukniubo į purviną žemę ir guli be vilties, ramybės ir sielos džiaugsmo... Užtemo idealų saulė, užgęso meilės ugnis ir nusileido tamsi, niauri naktis. Apsvaigusio proto, sudužusios širdies ir iškrikusių jausmų chaose blaškosi nelaimingoji žmogaus siela, bet ji jau pančiais surakinta... o čia tamsi, juoda naktis ir... šaltas kapas. Štai čia žmonės, kurių jaunystės žiedus gėrio, grožio spindulių deimantai dabino, kurių žvilgsnius vien mėlynieji skliautai ir žvaigždėtas dangus viliojo, kurių širdys angeliškos meilės ugnim liepsnojo—štai jie dar, pargriuvę po kovos kardu guli sukruvinti idealių pastangų skeveldrose! Vienas kitas dar tiesia drebančias rankas į mėlyną dangų, į jaunystės saulę, aistringai kartoja svajonių himno aidus ir šaukia sugrąžinti tai, ko niekas sugrąžinti negali, kas žuvo amžinai. Iš kitų krūtinių veržiasi vien klaikios dejonės ar... prakeikimo juokas...

Tragiškas likimas, žiauri gyvenimo ironija!

Saulėtos jaunystės dienose aš mačiau, kaip dažnai prieš Dievo altorių jie aukojo Kristui savo skaisčias sielas, meile liepsnojančias širdis ir dvasios ekstazėje ryžosi kurti didingą, skaisčią ateitį... Aš mačiau, kaip jų lūpose skambant žodžiams

„visa atnaujinti Kristuje“, akyse ašaros rasojo, o širdyse kaupėsi ugningas pasiryžimas del gėrio idealų su visu pasauliu k o v o t i i r p e r g a l ė t i...

Kur dingo audringoji jaunystės meilė, kur nusileido idealų saulė, kur nubėgo amžinosios gyvybės šaltinis? Nejau tai buvo vien klaikios svajonės, tušti jaunystės sapnai? O ne, mieli draugai! Liepsningoji idealų saulė niekados negęsta, amžinosios gyvybės šaltinis niekados nesenka, o jaunystė yra stebuklingasis sielos pavasaris, kad skleidžiasi skaisčiausi gyvenimo žiedai ir liepsnoja dangiškosios meilės ugnis. Dideli yra jaunos sielos naudojami turtai, brangūs gyvenimo vainiko deimantai, kuriuos išplėšti tyko pasaulio galybės. Del didžių daiktų eina ir didžios kovos. Jų audros šėlsta pačiame žmoguje, kur kaujasi dvi galingos ir priešingos jėgos: sielos brangenybių saugotoja su demoniška pasaulio dvasia. Iš tų kovų ugnies žmogus išeina arba galingas pergalėtojas arba surakintas vergas, kuris ne vien savo laisvę yra praradęs, bet ir visus dvasios turtus bei širdies brangenybes. Slaptingoji pasaulio galybių ranka nubloškė nelaimingąjį iš spinduliuojančių aukštybių į žemės dumblą. Jis nebepasiekia gyvybės šaltinio, jam nebešviečia idealų saulė, jo nebedegina meilės liepsnos—jaunystės žiedai nuskinti ir purvuose sumindžioti...

Šitos dvasinės mirties agonijoj—štai matau... nelaiminguosius pirmosios jaunystės draugus, drauges... Jų gyvybė merdėja, jų veidai tragizmo bruožais išraižyti, nusivylimo šydu pridengti. Jie vergai, jie amžini demonizmo vergai...

Tik keliolika metų: tarp skaisčios, palaimintos jaunystės ir baisios tragizmo pragarmės! Tartum, perkūnas trenkė ir liko... vien liūdnas atminimas. Tačiau nei perkūnas trenkė nei žaibai degino, o klastingos pasaulio galybės nuskynė žydinčias gėles. Kai jauna siela apleido širdingų draugų būrelį, paliko verkiančią motutę ir išėjo į pasaulį, ji puolė pirmos kovos ugnyj. Puolė — be vilties pergalėti, nes rodėsi, kad viena turi kovoti prieš viso pasaulio galybes. O tos galybės buvo gražios, viliojančios, klastingos...

Štai jauni mylimi draugai. Jų rankose už naujo draugo laimę pakeltos taurės. Tenai raudonas vynas putoja ir putodamas lyg šnibžda, vilioja:

— Išgerk mane — visi mylės tave, jei ne — tu išjuoktas bailys. —

— Už tavo sveikatą — štai girdi mylimosios balsą — išgerk brangusis, jei myli mane... — Drebančia ranka jis paėmė taurę... vynas putoja... išgėrė. Tai buvo pirmoji gyvenimo taurė, pirmoji prakeiktoji taurė, kurios nuodų pakaks ligi šaltojo karsto... viena taurė jį padarė vergą, vergą putojančio vyno. Vyno taurė atvėrė plačius gyvenimo kelius — jais laisvas vergas vaikščioja drąsiai. Staiga pamatė — žiba auksas... Aistringai griebia jį ir spaudžia prie širdies.

— Eik paskui mane — tarė auksas.

formos, tie keliai Ateitininkijos nusistatymams gyvendinti, kurie buvo pasirinkti mūsų organizacijos pradžioj ir kuriuos didžiojo karo metu nustatė Voronežo Ateitininkai, nors aniems laikams labai tiko, tačiau gyvenimui žengiant pirmyn, reikalingi yra pakaitų, pataisų, žodžiu sakant — reorganizacijos. Ir iš tikrųjų vienokios gyvenimo aplinkybės buvo prieš karą, kitokios karo metu ir kitokios susikūrus savo nepriklausomą valstybę. Be to, pati organizacijos sudėtis narių atžvilgiu keičiasi: vienokio amžiaus ateitininkai buvo karo metu, kitokio dabar, vienaip buvo auklėjami rusų mokykloje ir visai kitaip mūsų. Visa tai verčia atatinkamai išdirbti formas ir numatyti kelius, kad mūsų idejinis darbas būtų sėkmingesnis.

Darant reorganizaciją, be naujų mūsų organizacijai formų ir kelių, būtinai reikia išdirbti ir naujų veikimui planų, pritaikyti juos šių dienų aplinkybėms.

Šis darbas jau pradėtas pereitais mokslo metais ir tęsiamas tam tikros iš suinteresuotų asmenų sudarytos komisijos, kuriai pirmininkauja gerb. prof. P. Kuraitis. Su šia komisija artimai bendradarbiauja ir Centro Valdyba, ruošdama projektus, dalyvaudama jos posėdžiuose ir t. t. Jau yra paruoštas techniškosios santraukos projektas (žiūr. „Ateities“ 1926 m. 12 nr.), kuriuo pertvarkoma dabartinė kuopų, kuopelių bei sekcijų santvarka. Be to, baigiami ruošti reguliaminai ir veikimo planai visoms sekcijoms ir kuopelėms.

Šis darbas yra gana sunkus ir labai atsakingas, delto ne kartą, kaip Centro Valdybai, taip ir reorganizacinei komisijai tenka laužyti sau galvas, kaip tinkamiau vieną ar kitą klausimą išspręsti. Tą sunkumą galėtų palengvinti kuopų valdybos ir atskiri nariai savo pageidavimais bei pasiūlymais, nes gyvendami ir organizacinį darbą vietose bedirbdami geriau gali pastebėti dabartinės santvarkos trūkumus ir numatyti būdus jai pataisyti. Tik deja, iki šiol veik visai panašių pasiūlymų ar pageidavimų nesame gavę. Skubėt tenka del to, kad ateinančioji vasaros konferencija bus nepaprasta, kaip visumet, bet reorganizacinė ir ne tik moksleivių, bet ir visos Ateities Sąjungos: Sendraugių, Studentų ir Moksleivių, kurioje turės būti galutinai baigtas reorganizacinis darbas. Todel iš anksto kiekvienas rūpestingai tai konferencijai ruoškimės, nes nuo jos darbų tikslumo priklausys tolimesnis Ateitininkijos augimus ir stiprėjimas.

3. Trečias milžiniškas darbas, apie kurį turime pagalvoti tai *statomieji Kaune Ateitininkų Namai.* Ateitininkija gyvuoja jau 17 metai. Per šį laikotarpį išsiplėtojo į tris stiprias šakas: Sendraugių, Studentų, ir Moksleivių, kurios drauge turi per 7.000 narių, o neturi savo pastogės, kur galėtų susirinkti posėdžiauti, savo šventes švęsti, ar atvažiavusį savo narį priglausti. Panašios užsienių organizacijos turi namus ir dažnai ne vienus ir ne vienoj vietoj, kurie aptarnauja visus savo reikalus, Tad laikas ir mums panašų židinį susikurti, kur galėtų tilpti visi mūsų centrai, visos

redakcijos, kur galėtų eiti posėdžiai, kursai, konferencijos, ir t. t. Darbas yra nelengvas, surištas su kišeniumi, tačiau visai galimas ir jau, beveik, įpusėtas. Tiktai dar vienas geras visų pasiryžimas ir — Ateitininkų Namai puoš laikinąją mūsų sostinę!

4. Be aukščiau sakytų tiesioginių mūsų organizacijos reikalų, yra dar vienas labai žymus *tautiniai — Valstybinis reikalas*, einąs iš 1926 m. gruodžio mėn. 17 dienos įvykių, kada socialistiškoji valdžia garbingosios mūsų kariuomenės buvo pašalinta ir į jos vietą tautiniai — valstybinė valdžia pastatyta.

Ateitininkai, kurių idejos: tikybos brangybė, mokslas, dorumas, tautos reikalai, sudaro katalikiškai — tautišką organizaciją ir kaip tokie privalo rimtai šią padėtį įvertinti ir, kiek moksleiviui leista, kuriamąją kryptį paimti.

Buvusioji vyriausybė aiškiai, kaip žodžiais, taip ir darbais, pasireiškė prieš branginamą tautybės ir tikybos ideją, visais būdais varžydama kiekvieną tautišką pasireiškimą, nežiūrint, kur jis reiškėsi — spaudoje, susirinkimuose ar tautiniai — kultūrinėse organizacijose. Nepaliko nepaliesta ir Moksleivių Ateitininkų organizacija. Pereitų metų lapkričio mėn. pradžioje, Švietimo Ministerio parėdymu, buvo atsiųstas Centro Valdybai raštas, kuriuo įsakoma visą organizaciją užregistruoti Vidaus Reikalų Ministerijoje (buvo užregistruota Švietimo Ministerijoje) ir tuo būdu priklausyti ne nuo mokytojų, bet nuo policijos. Tą įsakymą įvykdžius, at-kų susirinkimuose būtų dalyvavę ne mokytojai— pedagogai, kurie savo patarimais padeda moksleiviams auklėtis, bet policija(!) Matyt tautinė — katalikiška Ateitininkų organizacija rodėsi jiems neištikima ir policijos priežiūros reikalinga.

Tuo tarpu ta spauda, tos organizacijos, kurioms rūpėjo ne tautybės ir katalikybės idejos, bet socializmas komunizmas ir kiti izmai, veikė visai laisvai.

Dabar kariuomenei išgelbėjus Lietuvą, įvairūs Lietuvos priešai, jų galybei sutrupėjus, pasirinko kitą kovos kelią ir pradėjo skleisti visokių prasimanymų, gandų, provokacijų, kad tik kuo nors pakenktų dabartinei valdžiai, Čia mūsų pareiga įspėti pirmoj eilėj savo tėvelius, kaimynus, pažįstamus, kad jokioms paskaloms, bei prasimanymams netikėtų, bet ramiai sau gyventų ir savo darbą dirbtų.

Be to, pereitų metų gyvenimas aiškiai parodė, kaip reikalingas yra tikras tautybės supratimas, jungiantis visas tautiniai valstybines grupes bendram tautos bei visuomenės labui.

Dėkime pastangų, kad šitai mūsų būtų gerai suprasta ir tinkamai įvertinta, o paskui, kiek moksleivio padėtis leidžia, visais galimais būdais skleiskime tą tikrąjį tautos Idealų supratimą visuomenės tarpe.

Matome, kad šiais metais turime daug labai svarbių, tiesiog istorinių mūsų organizacijos gyvenime darbų nudirbti. Jie reikalauja iš mūsų ištvermės ir pasiaukojimo. Todėl pradėdami šiuos metus kiekvienas atskirai ir visi bendrai pasiryžkime visa, pasiprašę Aukščiausio, pagalbos įvykinti.

Du Jubilijatu

Pereitų metų gruodžio mėn. 2 dien. sukako 40 metų amžiaus ateitininkijos vadui, visų gerai žinomam ir pažįstamam gerb. profesoriui Pranui Dovydaičiui. Šių metų sausio mėnesio 20 dieną sukako 50 metų amžiaus ir kitam įžymiam ir darbščiam ateitininkijos veikėjui kun. kan. Paului Dogeliui.

Abu Jubilijatu yra brangūs ateitininkams. Jie stovėjo pirmose eilėse tų, kurie prieš 15 metų išdrįso viešai pakelti balsą prieš tuo metu mūsų inteligentijoj įsigalėjusį tikybinį indiferentizmą ir ateizmą, kurių dvasioje augo ir brendo ir mūsų besimokančioji jaunuomenė. Abu Jubiliatu randame naujai gimstančios organizacijos steigėjų pryšakyje...

Įsikūrė Ateitis, lietuvių katalikiškosios moksleivijos organizacija. Su josios įsikūrimu lygiagrečiai eina ir religinis mūsų tautos atgimimas. Jubilijatai paliko artimai susirišę su Ateitimi ligi šios dienos. Prof. Pranas Dovydaitis ir dabar yra ateitininkijos vyriausias Vadas, džiaugdamasis ir sielodamasis išaugusios ateitininkijos gyvenimu... Kun kan. Paulius Dogelis vadovauja Ateitininkų Susišelpimo Fondui, dėka kurio daugelis jaunuolių gali ruoštis tėvynės apleistus dirvonus pūrenti ir dėka kurio greitu laiku Kaune išdygs jau pradėtieji statyti Ateitininkų Namai. 1925 m. jub. Kongresas išrinko jį At-kijos dvasios Globėju.

Džiaugiamės ir didžiuojamės žiūrėdami į nudirbtuosius Jubilijatų darbus... Norėdami arčiau susipažinti su tais dviem didžiais asmenims, stovėjusiais ir dabar tebestovinčiais ateitininkijos pryšakyj, manome, kad šia sukaktuvių proga bus pravartu susipažinti su juodviejų gyvenimo charakteringesniais bruožais ir tomis sąlygomis, kokiose atsirado Ateitis, kaip ji plėtojosi ir pagaliau to meto ateitininkų santykiais su kitomis moksleivijos srovėmis.

Pranas Dovydaitis gimė 1886 met. gruodžio mėn. 2 dien. Runkių kaime, Višakio Rūdos valsč. Mariampolės apskr. Pradžios mokslą ėjo Višakio Rūdos ir Veiverių Seminarijos pavyzdinėj mokykloj, kurią baigęs įstojo pačion Seminarijon, kur mokėsi pusantrų metų ligi 1905 met. galo. Kilus Seminarijoj streikams, jį su kitais vyresnybė iš Seminarijos pašalino. Pašalintas pradėjo rengtis, kad gautų aukštesniosios mokyklos brandos atestatą, kas 1908 met. ir pavyko. Tais pat metais pastoja į Maskvos universiteto juridinį fakultetą, kurį pasirinko tik del to, kad jį baigęs galėtų apsigyventi Lietuvoje. Dar studentaudamas studijavo tuos mokslus, kurie traukė jo širdį, būtent, istoriją, filosofiją, religiją ir gamtos mokslus. Labai daug laiko praleisdavo universiteto bibliotekoj.

1910 met. istorijos — filologijos fakultete filosofijos sekcijoj baigiantiems buvo paskelbtas konkursas parašyti „Guyau moralės

mokslo kritiką". Dovydaitis parašęs konkursinį darbą įteikė fakultetui ir už tai gavo sidabro medalį, nors ir buvo kito fakulteto studentas.

1912 met. pirmojo laipsnio diplomu baigė juridinius mokslus ir įsirašė studentu į istorijos—filologijos fakultetą, kuriame išbuvo du semestru. 1913 metais buvo pakviestas į Vilnių redaguoti „Viltį", kurią ir redagavo ligi 1915 met. rudens, kada vokiečiams užėmus Vilnių nebuvo galima laikraštį leisti. Tų pat metų rudenį atvyko Kaunan ir įkūrė „Saulės" Draugijos gimnazija ir buvo jos vedėjas ir direktorius ligi 1922 metų. 1920 met. buvo pakviestas į tik ką isteigtus Aukštuosius Kursus dėstytti filosofijos istoriją. 1922 met. įsisteigus Lietuvos Universitetui buvo pakviestas ekstraordinariniu profesorium religijų istorijos katedrai Teologijos-Filosofijos fakultete, kur sėkmingai profesoriauja ir dabar.

Prof. Pr. Dovydaitis daug rašo. Jau būdamas universitete daug rašė „Draugijoje", šiek tiek „Aušrinėje" (kol buvo nešališka) „Viltyje", o ypač daug rašė 1911 metais pradėjusioje eiti „Ateityje", kurią pats tada ir redagavo. Yra parašęs ir išleidęs keletą veikalų: „Biblija ir Babelis", „Kristaus problema" ir „Žmogaus išsirutuliojimas ir paleontologija". Redaguodamas „Viltį", leido prie jos priedą, pavadintą „Mokslo ir Literatūros Priedas", kuriame tilpo daug jo parašytų straipsnių iš istorijos ir filosofijos srities. 1918 met. pradėjo leisti „Lietuvos Mokyklą" laikraštį skiriamą mokymo ir auklėjimo tikslams, kurį ir redagavo per šešerius metus. 1920 met. išeina jo redaguojamas „Kosmos", gamtotyros ir jos šalimų mokslų laikraštį, kuriame sutraukia geriausias gamtininkų pajėgas. 1921 met. pradeda leisti filosofijos laikraštį „Logos" ir 1924 met. — religijos mokslo laikraštį „Soter". Visuose trijuose laikraščiuose išspausdinta įvairių aktingų klausimų gvildenančių straipsnių. 1921 met. pradeda leisti „Naująją Vaidilutę", kuriai rašo straipsnius, o pagaliau laikraščiui sustiprėjus, jo redagavimą perdavė studentėms — ateitininkėms. Prof. Prano Dovydaičio raštų rasime ir kituose laikraščiuose. Pažymėtina dar tas, kad 1924 metais jis redagavo net penketą laikraščių! Įdomu ar yra pasauly kur nors toks kitas redaktorius?!

Iš visuomeninės prof. Dovydaičio darbuotės galima pažymėti tai, kad 1917 met. buvo išrinktas Lietuvos Tarybos nariu, o 1919 met. jam buvo pavesta sudaryti III Ministerių Kabinetas. Daug teko dalyvauti susirinkimuose, kur laikė ir laiko įvairiais aktingais klausimais paskaitų. Ypač gerai Jis pažįsta katalikiškąją moksleiviją, visada aktingai dalyvaudamas jos susirinkimuose, konferencijose, kongresuose ir t.t. Mums at-kams tenka tik palinkėti, kad gerasai Dievas leistų jam dar ilgai padirbėti.

Antrasis Jubilijatas, kun. kan. Paulius Dogelis gimė 1877 met. sausio mėn. 20 dien. Knebonių kaime, Girkalnio parapijoj, Raseinių apskr. Pradžios mokslą išėjo Girkalnio pradžios ir Raseinių apskrities mokyklose. Vėliau mokėsi Liepojaus gimnazijoje ir Žemaičių Kunigų Seminarijoje Kaune. 1899 metais liepos

mėn. 25 dien. įšvęstas kunigu. Vikaravo Kvetkuose, Panemunėlyje, Tirkšliuose, Nemakščiuose, Vandžiogoloje ir prie Žemaičių Katedros bažnyčios, kur prie vyskupo Paliulionio drauge ėjo ir vyskupo sekretoriaus pareigas. 1901 met. dėstydamas Panemunėlio liaudies mokykloje tikybą, gindamas lietuvių kalbos teises susikerta su mokytoju, dideliu rusifikatorium. Už tai, vidaus reikalų ministerio Plėvės įsakymų buvo nuteistas dviem metam į Kretingos vienuolyną, kur buvo draudžiama atlikinėti kunigo pareigas ir nebuvo galima niekur išeiti. Nežiūrint to, kun. Dogelis tuo metu su dideliu pasisekimu organizuoja slaptą lietuviškų knygų ir laikraščių gabenimą iš Tilžės į Lietuvą. Pačiame vienuolyne šalia savo kambarėlio turėjo kitą slaptą, kuriame laikydavo knygas.

Atlikus bausmę, 1904 met. vyskupas Paliulionis paskyrė kun. Dogelį prie Žemaičių Katedros Kaune vikaru. Vyriausybė ilgą laiką paskyrimo netvirtino. Vyskupas nenusileido ir net asmeniškai važiavo pas gubernatorių Veriovkiną ir patvirtinimą išgavo.

1914 met. prasidėjus Didžiajam Karui Kauno tvirtovės komendantas Grigorievas įsako kun. P. Dogeliui kaip neištikimam valdžiai per 24 valandas apleisti Kauną. Kun. Dogelis apsigyvena Vilniuje ir išbūna ligi 1919 met. pradžios, eidamas Lietuvos Centro Komiteto nukentėjusiems del karo šelpti sekretoriaus pareigas. Vokiečiai įtaria Jį esant vyriausybei neištikimą, areštuoja ir po 3 mėn. tardymo nubaudžia piniginė pabauda. Užėmus Vilnių bolševikams, jis areštuojamas ir laikomas įkaitų Vilniaus, Dvinsko ir Smolensko kalėjimuose, kur išbuvo pusę metų.

1919 met. grįžta į Kauną ir yra paskiriamas Žemaičių Katedros viceprepozitu (klebonu). 1920 met. išrenkamas į Steigiamąjį Seimą. 1905 m. įkuriant Švento Kazimiero Draugiją, buvo išrinktas jos iždininkų (dabar valdybos narys).

1907 met. drauge su kitais intelegentais įsteigia Kauno lietuvaičių tarnaičių šv. Zitos Draugiją ir išrenkamas jos iždininku. Vėliau palieka jos pirmininkas, kuriuo yra ir dabar. Zitos draugija jam pirmininkaujant įsigijo žemės ir pasistatė didelius gražius keturių aukštų namus.

1910—11 met. aktingai padeda kurtis ateitininkų organizacijai, 1912 met. duoda pradžią „Pavasario“ sąjungai, 1911 met. steigiant Katalikų Mokytojų Sąjungą, yra vienas iš steigėjų ir redaguoja tos s-gos organą „Mokytojas“. Aktingai dirba Katalikų Veikimo Centre. Nuo 1921 met. yra Ateitininkų Susišelpimo Fondo pirmininkas. Įsigyta mūro namai su žemės sklypu prie Laisvės Alėjos 3 Nr., kur dabar yra statomi Ateitininkų Namai. Kun. Dogelis yra Namų Statymo Komiteto pirmininkas.

Kun. Dogelis yra žinomas ir kaip spaudos darbininkas. Yra parašęs nemaža straipsnių į daugelį laikraščių, parašė keletą brošiūrų ir išvertė šias knygas: Šv. Alfonso Liguori: *„Kristaus Sužieduotinė„* — 2 knyg.; T. Pinart S. J. *„Jėzaus Meilė“* — 1 knyg.;

J. Chapuis S. J. ir lotynų kalbos „*Visų metų apmąstymai*“ — 2 knyg. Ir šiam darbščiam mūsų veikėjui galima tik palinkėti, kad jis dar daug daug pasidarbuotų Tėvynės ir Bažnyčios gerovei...

Toks yra trumpiausiais bruožais nupasakotas mūsų Jubilijatų gyvenimas... Jie ateitininkams yra brangūs ypatingai tuo, kad yra vieni iš pagrindėjų ir steigėjų Ateities, kuri šiandien yra išaugusi į galingą ir didžiulę organizaciją. Kiek yra brangieji Jubilijatai nusipelnę ateitininkijai dar labiau paaiškės metus keletą žvilgsnių į pirmąsias Ateities gyvenimo dienas ir į tas sąlygas bei aplinkybes, kuriose Ateitis kūrėsi ir plėtojosi. Kad nenukryptume perdaug į šalį, teks liesti tik tiek, kiek visa buvo susirišę su gerbiamųjų mūsų Jubilijatų asmenimis.

Ateitininkų organizacijos pradžia reikia skaityti 1910 metų pabaigą. Tuo metu prie Kauno vyrų gimnazijos pradėjo eiti ranka rašytas iliustruotas laikraštėlis „Ateitis“, kurios redaktorius ir leidėjas buvo to meto gimnazijos VI-sios klasės mokinys Kazys Bizauskas.

Jisai, persikėlęs iš Vilniaus Vinogradovo gimnazijos Kaunan, susidraugavo su Žemaičių Katedros ir prie jos gyvenančiu vikaru kun. Paulium Dogeliu. Bizauskas dažnai lankydavo kun. Dogelį ir tardavosi įvairiausiais reikalais. Iš tų juodviejų pasitarimų kilo mintis organizuoti moksleiviją, kad būtų galima pakelti jos dvasios gyvenimą ir įkvėpti nors šiek tiek idealizmo dalgų.

Pradžią tai akcijai davė užsienis, ypač Prancūzija su savo Lamennais, garsiu katalikiškojo jaunimo organizatorium, tiesa, vėliau nupuolusiu, bet nieko nepapiktinusiu. Minėtas Lamennais leido savo krašto jaunimui laikraštį pavadintą „L'Avenir“—Ateitis. Ir Lietuvoje, kaip aukščiau minėta, tokiu pat pavadinimu laikraštėlis ėjo. Ir tasai mažas, ranka rašytas, vienname egzemplioruje leidžiamas Bizausko laikraštėlis „Ateitis“, buvo pirmasis sveikas grūdas mestas į jaunuolių širdis...

Jis prigijo... Apie „Ateitį“ pradėjo burtis Kauno vyrų gimnazijos mokiniai.

Kairiosios moksleivijos leidžiamas laikraštis „Aušrinė“, pasirodė 1910 metų pradžioje ir buvo skiriama moksleivijai. Bet karčiai apsiriko kai kurie Vilniaus lietuvių veikėjai sveikinę „Aušrinės“ pasirodymą, kaip tautiškosios minties ir dvasios laikraštį. „Aušrinė“ pradžioje slėpusi savo socialistišką nusistatymą, vėliau parodė jį visame savo nuogume. Kauno lietuviai katalikai veikėjai, ypač gerb. prel. A. Dambrauskas, „Draugijos“ redaktorius, susirūpino katalikiškosios moksleivijos likimu. Tą patį jautė ir kiti. Liuveno studentai Kuraitis, Reinys, Maskvos—Pr. Dovydaitis gyvai atjautė jaunuomenei gresiantį ateizmo pavojų.

Prasideda susirašinėjimas tarp Kauno, Liuveno ir Maskvos. Iškyla būtinas reikalas katal. jaunimui turėti laikraštį, kuris galėtų ginti katalik. pasaulėžiūrą prieš besiplečiantį moksleivijoje ateizmą ir socializmą. Pagaliau buvo susitarta leisti tokį laikraštį

Prof. Pr. Dovydaitis.

kaip nemokamą priedą prie Kaune išeinančio mėnesinio mokslo žurnalo „Draugijos“. Atsakomasis laikraščio redaktorius buvo prel. A. Dambrauskas, o faktinasis — Pranas Dovydaitis.

Galutinai susitarti del laikraščio leidimo buvo sušauktas Kauno lietuvių katalikų inteligentų susirinkimas Karmelitų klebonijoje pas to meto Karmelitų kleboną kun. K. Olšauską. Čia visi pripažino didelį reikalą leisti katal. moksleivijai laikraštį.

Reikėjo duoti laikraščiui vardas. Buvo įvairiausių siūlymų. Tame susirinkime dalyvavęs kun. Dogelis papasakojo apie einantį prie Kauno vyrų gimnazijos laikraštėlį-rankraštį „Ateitį“ ir pasiūlė tą naują laikraštį tuo pat vardu ir pavadinti. Tas kun. Dogelio pasiūlymas visiems patiko ir naujas laikraštis ir buvo pakrikštytas „Ateitimi“.

1911 met. vasario mėnesį išėjo pirmasis „Ateities“ numeris. Su šio numerio pasirodymu pabaigė savo gyvenimą ranka rašytoji „Ateitis“, dabartinės mūsų „Ateities“ pranokėja. Su nauju laikraščiu ir prasideda organizavimasis katalikiškosios moksleivijos.

1911 mei. pirmame „Ateities“ numeryje buvo išspauzdintas Pr. Dovydaičio parašytas įžanginis straipsnis „Trys pamatiniai klausimai“. Tuo straipsniu Pr. Dovydaitis parodė gilų savo protą, aukštai siekiantį idealizmą ir nustatė jo siekti priemones. Pr. Dovydaičio asmuo tampa centras, apie kurį pradėjo suktis visas ateitininkų organizacijos gyvenimas.

Pr. Dovydaitis nėra organizatorius, bet organizaciją pripažįsta. Jis tampa at-kų centras savo mokslu, giliu tikėjimu ir to tikėjimo gyvu pavyzdžiu. At-kijos judėjime Dovydaitis yra centrinis asmuo.

Pasirodė su savo programa ir nusistatymu „Ateitis“. Mokslą einąs jaunimas gyvai pradėjo interesuotis pasaulėžiūros klausimais. Smarkūs „Aušrinės“ užsipuldinėjimai ant „Ateities“, ypač Vabalėlio straipsniai nukreipti prieš at-kus, dar labiau įžiebė pastaruosiuose idealizmo ugnį. Jaunimas veržte veržėsi prie naujo, mokslo tikėjimo, doros pamatais pagrįsto, gyvenimo. Reikėjo tik šiek tiek padėti ir tą veržimąsi neslopinti, bet dar žadinti.

Kaunas buvo at-kijos augimo ir plėtojimosi centras. Jame prie vyrų gimnazijos, mergaičių gimnazijos, komercijos mokyklos, mergaičių dviklasės mokyklos — seminarijėlės, „Saulės“ mokytojų seminarijos, buchalterijos kursų ir kitų mokslo įstaigų įsisteigė pirmosios at-kų kuopelės. Net eksternai ir tie turėdavo savo kuopelę!...

Kan. Paulius Dogelis.

At-kija organizavosi slaptai, nes rusų vyriausybė griežtai buvo uždraudusi organizuotis. Reikėjo taip susitvarkyti, kad niekas nesusektų, kad yra kas nors daroma. Tuo tikslu kuopelės būdavo nedidelės: turėdavo tik 12 — 15 žmonių. Vyrai veikė atskirai nuo mergaičių. Retai kada susieidavo keletas kuopelių krūvon. Ir tik iš viso, rodos, vieną kartą buvo padarytas visos Kauno at-kijos bendras susirinkimas prel. Maironio namuose L. K. Moterų Draugijos salėje šeimyninio vakarėlio formoje. Tame susirinkime — vakarėlyj dalyvavo visų Kauno mokyklų ir visų kuopelių nariai, tiek berniukai tiek mergytės; iš viso prisirinko apie 100 žmonių. Programa buvo nustatyta tokia: šokiai, žaidimai. vakarienė ir prakalbos.

At-kai, veikdami atskirai mažomis kuopelėmis, nepažinojo vieni kitų. Draugas nežinojo draugo ar jis priklauso at-kams ar ne. Ir kada visi susirinko į vieną vietą, netikėtai pamatė savo idejos draugus esant ir tuos, apie kuriuos visai net nė nepamanė, kad jie at-kams priklausytų. Visa tai labai gerai psichologiniai paveikė į bendrą at-kų gyvenimą. Tasai susirinkimas — vakarėlis sustiprino jaunuomenės dvasią. Kalbose buvo pažymėta, kad at-kijos skaičius augąs, kad bendraminčių atsirandą vis daugiau ir daugiau... „Ateities“ skleidžiamos idejos randančios sau vietą karštose jaunimo širdyse. Jei taip, ateitis mūsų!...

Šeštadienio vakarais ir sekmadieniais Kauno at-kai dažniausiai rinkdavosi pas kun. P. Dogelį, gyvenantį, kaip jau buvo minėta, prie Katedros. Dažnai pas jį įvykdavo atskirų kuopelių vienas po kito 3—4 sus-mai. Užmaskuoti visų akyse kad tai susirinkimai, būdavo stalas apkraujamas obuoliais arba pamerančais ir, jaunimas juos užkandžiuodamas tardavosi savo reikalais. Pritrūkus vaisių dažnai tekdavo ant stalo padėti ir šmuiką, kad at-

atrodytų būk pasilinskminti susirinkta. Retkarčiais sus-mai būdavo daromi ir pas prel. A. Dambrauską...

Pirmoji gausingesnė at-kų konferencija įvyko 1912 met. birželio mėn. 8-9 dien. kun. Dogelio bute. Dalyvavo 45 žmonės (studentai ir moksleiviai) iš įvairių vietų. Konferencijoje pirmasis prakalbėjo P. Dovydaitis. Ankštas kun. Dogelio kambarėlis pilnas sėdinčių ir stačių studentų ir moksleivių. Visi ramiai klauso savo vado kalbos.

Dovydaitis pradeda maždaug taip: Juodi debesys slenka ant mūsų padangės, kad mūsų dvasią prislėgtų... Netikėjimas nori mus sugniaušti. Mes nepasiduosime. Su mumis D evas... Vienas dalyvių. K. B., susigriaudinęs apsiašaroja ir valandėlei išeina iš susirinkimo...

Reikėjo ir šią konferenciją maskuoti. Tam tikslui teatre buvo surengta vieša paskaita, kurią skaitė kun. P. Būčys. Kalbėjo apie Švenč. Panelės Stebūklus Liurde. Po konferencijos, birželio mėn. 12 dien., būrelis kauniškių ateitininkų drauge su kun. Dogeliu padarė pėsti ekskursiją Pažaislin.

Pr. Dovydaitis sugrįžęs iš Maskvos į savo tėviškę Runkius atostogų, dažnai at-kų reikalais pėsčias atvykdavo Kaunan ir apsistodavo pas kun. Dogelį. Štai vienas gana įdomus su juo iš tų laikų atsitikimas. Vieną kartą Pr. Dovydaitis užėjęs pas kun. Dogelį ir neradęs jo namleje. Kadangi jau buvo vėlus laikas, tad jam prisiėjo pernakvoti lauke Aleksoto pakrančių šlaituose...

Organizuojantis at-kams tekdavo daug važinėti po įvairias Lietuvos vietas, kur tik buvo kokia nors mokykla. Instruktoriai būdavo daugiausia patys studentai ir net mokyklų aukštesniųjų klasių mokiniai. Kelionėms apmokėti ir kitoms reikalingoms išlaidoms padengti pas kun. Dogelį buvo slapta kasa, kuri susidarydavo iš atskirų asmenų suaukotų sumų. Kartais ji turėdavo net iki 500 rubl. pinigų bet dažnai kasoje likdavo vos vienas kitas rublis...

Baigiant norėčiau paliesti dar vieną klausimą, būtent to meto at-kų ir aušrininkų santykius. Kasdieniniame gyvenime tie santykiai buvo normalūs—draugiškų. Taip vienų ir antrų nepasireikšdavo jokis antagonizmas. At-kai savo kuopelių susirinkimuose dažnai svarstydavo, kokios taktikos reikėtų laikytis santykiuose su aušrininkais. Visų nusistatymas būdavo vienodas, būtent, su savo idėjos priešais apsieiti kuo maloniausiai, kuo švelniausiai. Toks at-kų nusistatymas gal būt daug ir prisidėjo prie to, kad ateitininkų idejos taip greitai moksleivijoje prigijo.

Bet ten, kur buvo liečiami idejos — pasaulėžiūros klausimai, at-kai visu griežtumu stodavo ginti savų įsitikinimų. At-kams dažnai tekdavo su aušrininkais pasiginčyti. Pastarieji kartais mėgindavo at-kus išprovokuoti. Taip, vienoje konferencijoje pas kun. Dogelį dalyvavo kaip at-kas atvykęs iš Telšių aušrininkas, karštas socialistas. Jis, matyt, norėjo sužinoti, ką at-kai savo susivažiavimuose kalba. Dėka to aušrininko visa konferencija

vos per plauką nepakliuvo rusų žandarų naguosna. Visa laimė, kad jį suspėjo išsiskirstyti...

Kartais ir at-kai pastodavo į aušrininkų organizaciją. Liūdno likimo susilaukė viena aušrininkų eksternų kuopelė, kada į ją prisirašė daugiau at-kų negu ji turėjo narių aušrininkų. Viešame susirinkime at-kai iškėlė klausimą reorgonizuoti kuopelę. Nutarė ir padarė. Kuopelė buvo reorganizuota at-kų pamatais. Vadinasi, aušrininkų kuopelė buvo paversta at-kų kuopele. Tasai, kurio iniciatyva tas buvo padaryta, dabar sekmingai darbuojasi tame pačiame Kaune vieuomeninėje dirvoje.

Trumpai perbėgome šį įdomų at-kijos gyvenimo laikotarpį. Matome, kokiu pasiryžimu, kokia dvasia ir ištvermingumu, kokiose nepatogiose ir nepalankiose sąlygose, kada visa buvo suspausta ir suvaržyta, žengė pirmuosius žingsnius at-kų vadai, kurių eilėse randame ir gerb. Jubiliatus. Jie tikėjo šviesia besikuriančios Ateities ateitimi... Jie ėjo per vargus, bet į šviesų rytojų... Jų kelius švietė viltis ir pasiryžimas... Šianelen džiaugiamės Jų darbais... Bet ar visa jau padaryta, ar visa baigta?... Dar ne..., Vadai tebūna mums pavyzdys einant per darbą ir pasiryžimą į naujus aieities laimėjimus ir platesnius bei tikresnius kelius. O vadams palinkėkime ilgiausių metų, kad dar daugiau pasidarbuotų brangiajai mūsų tėvynei!... Baigiu prof. Pr. Dovydaičio žodžiais pasakytais 1925 met. per Jubilėjinį Ateitininkų Kongresą Kaune: „Ateitininkija! Neveltui tu gyvavai tą pusantradešimtį metelių. Bet patys didieji tavo darbai tai laukia ateity. Laukia reikalingi dirbti jau dabar kiekvieno savomis išgalėmis. Dabar stovi prieš tave klausimas: „Ar tu pateisinsi savo vardą kaipo Lietuvos ateities?“

Jei kas nepateisino, tai tegul pasiryžta taisyti; o jei kas pateisino, tai ateityj tegul pateisina dar didesniu laipsniu.

Į darbą jungtomis pajėgomis!

Mūsų galia mumyse! Ateitis mūsų rankose!“

St. B.

Juozas Eretas

Beethoveno jaunystė.

Autoriaus pastaba.

1926 m. „*Ateities*“ 12-ame numeryje J. Žaliūkas straipsnyje „*Del karų ir kultūros istorijos*“ (p 574) prašyte prašo, kad mokytojai liautųs dėstę karų istoriją, o jos vietoje dėstytų kultūros istoriją. Sunku nesutikti su straipsnio pagrindine mintimi, kuris reikalauja duonos akmenų vietoje t. y. mažiau apie hunus, o daugiau apie architektūrą, literatūrą, muziką, pav. Beethoveną. Galop reiškiama vilties, kad patys ateitininkai, palikę šalia pasaulio kultūros griovikus, pradės savo sekcijose nagrinėti ir kelti statytojus, kūrėjus, girdi, tada ir mokytojai tuo ims domėtis. Būdamas pats mokytojas noriu būti vienas pirmutinių tokių „atsivertėlių“, patiekdamas „Ateities“ skaitytojams *Ludwig van Beethoven'o* jaunystės aprašymą. Daug galima būtų pasakyti apie jaunojo Liudvigo kilnias pastangas kovoti su nežmoniškomis sunkenybėmis, užstojančiomis jam kelią į meną, į kultūrą, į kūrybos darbą. Tikra tragedija! Bet deja, vietos stoka neleidžia pilnai aprašyti kenčiančio, bei kovojančio ir — laimėjusio jaunikaičio — kurio tėvas girtuoklis, o motina džiovininkė, — karžygiškus darbus; reikia tenkintis siauresnio pobūdžio biografijėle, kurią „Ateities“ skiltyse ir gausite skaityti.

Norėjau taip man mylimo kompozitoriaus 100 metų mirties sukaktuvėms raštišką paminklėlį statyti, kad ir kuklų; bet peržvelgęs tuos prirašytus lapus, kuriuose jo vardas kiekvienam puslapyje, turiu pripažinti, kad tai būsimajam paminklui tik *projektas*, kurį—neturėdamas geresnio —šiuo tarpu spaudai atiduodu. „...Svarbu darbo pradžia, o paskui pagelbininkų ir rėmėjų atsiras“ parašė J. Žaliūkas. Tiesa. Būkite Jūs, gerb. skaitytojai, tie rėmėjai ir tada bus lengviau statyti t a m muzikui paminklą, kuris labiausiai jį yra užsitarnavęs: *Ludwig van Beethoven.*

J. E.

I-oji dalis.

Koelno žemė ir jos paskutiniai valdovai.

Koelno arkivyskupija.—Bonna: valdovų rezidencija. — Paskutiniai valdovai: *Joseph—Klemens, Klemens—August, Maximilian —Friedrich.* **Maximilian Franzo laimė ir nelaimė.**

1. *Koelno Arkivyskupija.*

Kölno arkivyskupija—viena seniausių Vokietijoje. Koelne jau ketvirtajame amžiuje randame vyskupų. Vėliau Bonifatius, tas didysai vokiečių švietėjas ir apaštalas, laikydamasis 745 m. imperijos sinodo išleisto nurodymo, buvo manęs padaryti Koelną savo veikimo centru; tačiau del nežinomų priežasčių Mainzas liko jo sostinė.

799 m. pirmuoju Koelno arkivyskupu buvo paskirtas Karolio Didžiojo kapelionas Hildeboldas. Jam teko tvarkyti ne tik naujai įkurtos Saksonijos ir Vestfalijos vyskupijos, bet ir Liuttichas ir Utrechtas. Iš to matyti, kad Koelno arkivyskupas jau devintajame amžiuje buvo svarbus asmuo tarp bažnyčios valdytojų, kurie gyveno šiapus Alpių. Su laiku arkivyskupai be bažnytinės galios įgijo ir politinės: Otto Didysis savo brolį, Koelno arkivyskupą, Bruno I. (953—963) padaro Lotaringijos hercogu ir Italijos arkikancleriu.

Turėdami juridinių teisių ir muitams imti teisę, Bruno įpėdiniai manė, turį teisę ir Koelno miestą valdyti. Tačiau to miesto piliečiai atkakliai pasipriešino: mat, jie norėjo stačiai imperatoriaus priklausyti. Tokiais atvejais dažnai kildavo konfliktų tarp arkivyskupo ir miestelėnų. Taip, pavyzdžiui, tryliktame amžiuje piliečių kariuomenė ties Worringenu visiškai sumuša savo valdovą, ir tuo atgauna savo senąsias teises. Vis delto santykiai ir tuomet tarp arkivyskupo ir miestelėnų pasiliko ne kokie.

Galingas Koelno arkivyskupas dar naujų politinių teisių įgyja tame pačiame tryliktame amžiuje: tampa Romos imperijos Vokiečių tautos kurfiurstu, t. y., gauna teisę imperatorių rinkti.

Tokių *kurfiurstų* nuo 13 a. vidurio buvo septyni, būtent: Koelno, Triero ir Mainzo arkivyskupai, Pfalzgrafas prie Rheino, Saksijos herzogas, Brandenburgijos markgrafas ir Bohemijos karalius.

Šie kurfiurstai, galingiausi savo laiku viešpačiai, vieni turėjo teisę rinkti imperatorių. Reichstaguose jie sudarė atskirą frakciją, kuriai vadovavo Mainzo valdovas, nulemdami daugely atvejų imperijos reikalus. Prieš imperatoriaus rinkimus jie stengdavosi išgauti kuodaugiausia pažadėjimų (vėliau suteikti jiems privilegijų) ir pinigų iš kandidatų, kuriuo galėjo būti (teoretiškai) kiekvienas. Del to ne vieną kartą Prancūzijos karalius ir kitų svetimų žemių valdovai statė savo kandidatūras.

Šitoje kurfiurstų kolegijoje Koelno valdovas turėjo visada ne maža įtakos, del to tūlas stengėsi į Koelno sostą atsisėsti.

Nuo XVI amžiaus Bavarijos viešpačiai stengėsi Koelno arkivyskupu padaryti vieną savųjų, kas dažniausiai jiems ir vykdavo. Tuo būdu jie įprato žiūrėti į Koelno kurfiursto ir arkivyskupo sostą kaipo į savo šeimos lobį.

Koelno kurfiursto žemė, gulinti prie Rheino, turėjo pačiai Vokietijos imperijai didelės reikšmės. Rheinas — didysis kelias iš Pietų į Šiaurę, iš Olandijos į Alpes. Žemė derlinga, žmonės — sotūs ir patenkinti, turėjo atliekamų pinigų gyvenimo prabangai. Jų linksmumas žinomas visur: Koelno karnavalas — visų linksmybių viršūnė. Dvasinai judrūs žmonės, koelniečiai domėjosi menu bei mokslu. Koelne visuomet buvo apsčiai statytojų, tapytojų ir šiaip

menininkų; jie pastatė gražiausią pasaulyje gotiško stiliaus paminklą, katedrą, ir ją išpuošė nematytomis lig šiol grožybėmis. Koelnas siuntinėjo į visą Europą savo statytojus. Ir Koelno tapyba buvo garsi, XIV-ame ir XV-ame amžiuose ji vadovavo Europos menui. 1383 m. piliečių pastangomis buvo įkurtas Koelno universitetas. Albertus Magnus, Duns Scotus, Thomas Akvinietis ir daug kitų čia gyveno ar palaikė su universitetu artimus santykius. Poetai, pav., Meisteris Eckhardas ir Heinrichas Suso, čia kūrė savo žavimus veikalus.

Bet labiausiai garsi buvo Koelno prekyba. Jau XII-tame amžiuje Koelno pirkliai Londone turėjo savo prekybos namus, o Hansoje Koelnas buvo svarbus narys.

Suprantama, kad koelniečiai būdami turtingi ir įtakingi nemėgo turėti už save politiškai aukštesnių, kad ir kurfiursto, nors jis, kaipo arkivyskupas, buvo kartu ir jų dvasios vadovas. Tuo nepriklausomybės jausmu pasižymi visi prie Rheino gulį miestai. Ką jie savo rankomis uždirbo, tą jie patys ir nori valdyti. Bazelis, Strassburgas, Mainzas, Koblenz: kiek vardu, tiek ir istorijų. Bendras jų piliečių ypatybės: darbštumas, linksmumas ir demokratiškumas.

Koelnas buvo Vokietijos paskutinė žymiausia vokiška pozicija vakaruose. Pačiose Koelno viešpatystės ribose jau buvo kalbama svetimomis kalbomis: prancūziškai, flamiškai, olandiškai. *Viena* visą laiką buvo sudominta ta savo kultūrine ir tautine tvirtove, į kurią norėjo įlįsti vis stiprėjąs prancūzų absoliutizmas. *Paryžius* — kitas kultūrinis centras, kuris pavergė Koelną, be to dar norėjo sudaryti tame mieste palankią sau politinę atmosferą. Negana to, buvo mėginta papirkimais ir kitoniškomis politinėmis intrigomis pasukti Koelno politinį vairą į Versailles.

Rheino krašto padėjimas lėmė, kad jis būtų amžinuoju aspiracijos objektu prancūzams, kurie nustūmę savo valstybės sienas iki Rheino, tikėjosi ne tik geriau galėsią apsiginti nuo vokiečių, bet taip pat gauti geros žemės, apgyventos turtingų ir kultūringų žmonių. Prancūzų kultūrinė ir kita propaganda viešai ir slaptai ieškojo šalininkų. Kur žodis nepadėjo, ten ėjo į pagalbą koks ordenas, o kur tas negalėjo išjudinti, *Louis d'or'ai*, nauji, blizganti tikrai pašalino visas kliūtis.

Vokiečių imperatoriaus ir prancūzų karaliaus interesai niekur nesusidūrė taip smarkiai, kaip šioje Koelno žemėje. —

Kurfiursto rezidencija buvo Koelno miestas, kur nuo XI-ojo amžiaus pamažu auga jau minėtasis didžiausias ir reikšmingiausias gotiško stiliaus bažnytinis paminklas: *Der Dom zu Koeln*. Ši rezidencija buvo pasaulinio judėjimo viduryje. Pasilsėti tokiame sūkuryje buvo sunku; del to netolima Bonna, gulinti visai arti vingiuojančių kalnų iš vienos pusės ir blizgančio Rheino iš antrosios, jau nuo XIII-ojo amžiaus liko kurfiurstų rezidencija, kurioje jie nuolatos tik nuo XVIII amžiaus tegyveno.

2. **Bonna**: *Valdovų rezidencija.*

Nuo senai Koelno apylinkėje kultūra žydėjo. Romėnai čia saugojo savo Galiją nuo germanų užpuolimų. **Bonna**, ubiečių gyvenama, liko Romėnų pirmojo legiono centras, vardu **castrum Bonnense**. Caesaris toje akylinkėje statė pirmutinį tiltą per Rheiną.

Koelno Katedra.

Vėliau Bonna priklausė Koelno dvasininkams (Erzstift), kurios atstovai 1240 statė miesto apsaugai reikalingas sienas ir bokštus. 1257 m. Bonnon persikėlė gyventi Koelno arkivyskupas Engelbertas, norėdamas tuo išvengti nuolatinių su Koelno miesto gyventojais susipykimų, barnių ir susirėmimų. Bonna nauja Koelno arkivyskupų rezidencija tuo pasidarė vienu žymiausiu Rheino krašto kul-

tūros centru. Tą susidariusią tarp Bonnos ir Koelno priešginybę Nicolaus Vogt savo „*Rheinischen Sagen und Geschichten*“ taip apibūdina:

„In Koeln herrschte Volks—, in Bonn Hof— Geist und Sitte, jenes hasste, dieses liebte seinen Erzbischof. In jenem zeigte sich eine gewisse Roheit, in diesem eine auffallende Hoeflichkeit in den Manieren. Koeln neigte sich zur Demokratie, Bonn blieb jederzeit in den Schranken der Monarchie. In ersterer Stadt regierte der Erzbischof durch Gewalt und Waffenmacht, in letzterer durch Liebe und Wohltätigkeit“.

Del kurfiursto meniškų palinkimų ir pavaldinių gero nusiteikimo Bonnoje aristokratams ir menininkams gerai buvo gyventi. Daugybės naujų namų ir rūmų išaugo kurfiurstui vadovaujant. Reformacijos audrai praėjus, Koelno arkivyskupystę toliau valdė senieji ponai, kurie vis labiau laikydavos Versailles'io pavyzdžio, įvedė rafinuotą gyvenimą.

Bonna prieš pat revoliuciją turėjo apie 12.000 gyventojų. Dauguma gyventojų turėjo kokią nors tarnybą prie kurfiursto dvaro. Bonna buvo pilna siuvėjų, kirpėjų, virėjų, skalbėjų, vaidilų, muzikantų, aficierių, kareivių, visokių rūšių valdininkų ir t.t. ir t.t. Darbininkų, atliekančių prasčiausius darbus, buvo apie 900, ne per daugiausia, tai del to, kad Bonna, kaipo kurfiursto rezidencija, neužsiėmė nei pramone nei prekyba, palikdama tai savo kaimynui Koelnui, kuris tuo dar viduramžiais buvo pragarsėjęs, ir kuriame prieš pat revoliuciją gyveno 40.000 su virš žmonių. Bonnos gyventojai pasižymėjo didesniu išsiauklėjimu, švelnesniu apsiėjimu, negu žmonės kur kitur prie žemutinio Rheino; ypač už Koelno „nešlifuotus antdemokratus“, amžinus kurfiursto opozicionierius, Bonnos „galantai“ labai žymiai viršyjo. „**Le comment savoir vivre**“ Bonnoje ir žemesniems piliečiams buvo žinoma; visi stengėsi, pavyzdį sekti dvaro, kuris gyveno viena akimi žiūrėdamas į Paryžių, kita į Vieną. Versailles nustatė „**le bon ton**“, madą. Iš ten atėjo gražių dvarininkių, menininkų su savo naujienomis, politinių intrigantų ir — pinigų už politinę ištikimybę. Joseph-Klemens ten buvo radęs širdžiai nusiraminimo, kišenei pinigų.

Klemens - Augustas iš svetimų valdovų gautų 14 milijonų talerių subsidijų, vien iš Prancūzijos karaliaus priėmė 7.300.000, t. y., daugiau kaip pusę. Prancūzijos kareivių durtuvai palaikė jo régime ne tik Bonnoje, bet ir Koelne, Düsseldorfe ir kitur. Maximilian Franzo sesuo buvo Prancūzijos karalienė; pats jaunas būdamas švaistėsi po Versailles.

Kas pasisekimo ieškojo kreipėsi į Paryžių, į šitą stebuklingąją vietą, pilna tūkstančio ir vienos pasakos. 50 metų anksčiau ir Ludvig van Beethoven, užuot į Vieną — į Paryžių būtų važiavęs.

Bonnos gatvės siauros, vingiuotos ir nešvariai laikomos. Brukas menkas; švietimas žiemos metu prastas. Daugelio namų pastatymas ir stilius ne koks. Svarbiausieji namai: kurfiursto rūmai. Jie dideli, dailūs, gražioje vietojo, netoli Rheino. Juose ir vaidinimo salė ne per dideliausia, ložos mažos, dekoracijos menkos. Iš bažnyčių pažymėtina šv. Remigiaus. Rotušė, įdomūs namai, pastatyta 1737 m., guli prie rinkos, kurios viduryje yra 1777 m. piliečių kurfiurstui Maximilian-Friederichui dovanotas šulinys, paminklo pavidalo. Universitetas yra jėzuitų namuose.

Daugiausia gyvumo miestui teikė ne tie 950 žydų, gyveną atskiroje gatvėje ir besiverčią senų daiktų prekyba, bet imperijos kareiviai, kurių randame visą pulką; be to, randame Klemenso-Augusto įkurtą husarų kuopą ir kurfiursto dvaro sargybą, susidedančią iš 50 šveicariečių, kurie čia, kaip ir daugelyje dvarų besibaigiančiais viduramžio laikais, apsaugojo patį kunigaikštį. Kitas gyvas miestelio elementas buvo muzikantai ir dainininkai, sudarą dvaro orkestrą ir bažnyčios chorą. Muzikantai visur linksmi; bet Rheinlando muzikantai visų linksmiausi! Jie atsidavę savo muzikai ir — vynui.

Nors pats miestelis nebuvo labai gražus, bet už tai jo vieta gan graži: čia vidurinis Rheinas su stačiomis, uolotomis pakrantėmis, čia riogso aukštos pilys, rodydamos vokiečių akylumą, kuriuo jie saugojo savo mylimąjį Rheiną, čia kalnai apaugę vynuogėmis, čia sraunia upe plaukia šimtai laivų su brangiomis prekėmis, skubinasi į prekybos centrus: Frankfurtą (prie Maino), Strassburgą ir net dar toliau, į Baselį, iš kurio jau eina kelias į didingas Alpes, į saulėtąją Italiją. Pavandeniu iš aukštesniojo Rheino sričių įvairūs produktai plaukia pro Bonną į Koelną, Düsseldorfą ir į Olandiją, iš kurios per Rotterdamą jau didesniais laivais vyksta į Atlantiką. Bonna tame prekybos judėjime nedalyvauja, bet ji stengiasi prekybą palaikyti ir leisti jai plėtotis. Be to, Bonna turi kitą uždavinį — ji mokslo, meno ir administracijos centras.

Ir gyventi čia nebuvo bloga. Bonniečiai turėdami prie kurfiurstų gerą tarnybą, -- kuri jiems leido ne tik vyno ragauti, bet ir jo skonį numanyti—džiaugėsi savo ponų pastangomis vis palengvinti susisiekimą su gražiaja miesto apylinke. Čia, ties Bonna, baigiasi kalnynai; toliau Rheinas nebespaudžiamas uolų ir kalnų, laisvai plaukia į lyguma, kuri pakrikštyta pagal tą, kuris yra čia padėties valdovas: Žemutinio Rheino. Dešinėje upės pusėje Siebengebirge su maloniais šlaitais ir nestačiomis viršūnėmis. Vienur, kitur kurfiursto pilys ir rūmai, kuriuose vasaros metu gyvenimas virte virdavo. Kur čia be muzikos apseisi! Į Bonngasse sugrūsti muzikantai, čia tikrai neblogai jautėsi.

Mes tikime tuo, ką *Robineau* savo kelionės aprašyme, apleisdamas Bonną, apie šį miestą rašė:

„Cette ville doit plaire à tous les étrangers, tant par sa situation charmante, que par la police et l'ordre que règnent dans son intérieur, l'affabilité, la politesse des ses habitants, dont les progrès dans la civilisation, dans les arts et les sciences et tout ce qui peut concourir à la prosperité et au bonheur d'un Etat, deviennent de jour en jour plus grands sous le souverain qui les gouverne avec autant de sagesse que de bontè".

3. *Paskutiniai valdovai.*

Joseph Klemens.

1688 m. liko išrinktas Koelno kurfiurstu Bavarijos ercogas, **Joseph Klemens**, gimęs 1671 m. Münchene. Jo oponentas — Wilhelm Egon v. Fürstenberg, prancūziškos orientacijos žmogus, 1679 m. turėjo nusileisti kariuomenei imperatoriaus, nes pastarasis buvo pastatęs laimingesnį kandidatą. 1701 m. Joseph Klemens, — taip pat ir jo brolis, Max Emanuel, Bavarijos kurfiurstas — perėjo į prancūzų pusę, padaręs su Louis XIV. sutartį. Bet imperatoriaus kariuomenė užima jo kraštą; anas turėjo bėgti į Prancūziją, kur tai Lille, tai Valenciennes gyvendamas, stengėsi savo prabangiu gyvenimu imponuoti žmonėms.

Didelę dalį savo pinigų Klemensas įkišo į orkestrą, kuris kiekviename žingsnyje turėjo kelti kurfiursto vardą. Tame orkestre be prancūzų, sutinkama ir vokiečių, o taip pat ir flamų, pav. Van den Eeden. 1714 m. sutartimi buvo grąžinamos kurfiursto žemės, kurias šis dar valdė iki savo mirties 1723 m. Laisvu laiku Klemensas užsiimdavo muzika ir poezija, pav. jiš išreiškė gaidomis padėką Bruxelles ir Valenciennes'o miestams, jį gražiai priėmusiems.

Be to savo muzika jis aukštino dar Prancūzijos dauphin, kuris buvo vedęs jo seserį. Parašė prancūziškai ir keletą eiliuotų dramų. Tačiau nei muzikos nei literatūros istorija neranda reikalo minėti Joseph - Klemenso „kūrinių", kuriuos kurdamas kurfiurstas truputį per daug naudojosi jau parašytais veikalais. Taip pat dažnai savo padėjėjų buvo baramas už savo rūmų statymo maniją.

Klemens August.

Dar labiau išlaidžiau gyveno jo įpėdinis ir brolvaikis, **Klemens - August**, kuris gimė 1700 m. Bruxelles. Į Bonną iškilmingai įžengė 1724 m. gegužės mėnesį. 37 metus jis gavo valdyti Koelno arkivyskupiją, prisidėdamas tai prie prancūzų, tai prie vokiečių, tat parėjo nuo nuotaikos ir pinigų apstumo. Imdamas be kokio skrupulingumo pinigus iš prancūzų, anglų ir kitų, surinko apie 14 milijonų talerių (!), kuriuos be jokio sunkumo išleido. Mėgstąs patogų gyvenimą, statė vis naujus palocius: ir pačioje

rezidencijoje ir aplinkumoje. Tuose rūmuose buvo smagus gyvenimas, net tokiam įgudusiam gyvenimo menininkui, kaip Giaccomo Casanova, patiko viešėti Bonnoje ir dalyvauti ruošiamuose maskaraduose.

Didelę pinigų dalį prarijo jo dvaro teatras ir muzika: mat nepasitenkindamas savo krašto menininkais, kvietė iš Italijos dar naujų —ją jis buvo aplankęs, ir jos menas jam labiausiai patiko — kurie pastatė oratorijas ir muzikalines dramas. 1740 m. pavasarį pastatyta kurfiursto gimimo dienai paminėti vad. **Componimento per musica** apie 1755 m. pasirodė repertuare **La Morte d'Abele,** dviejų dalių oratorija, kurioje Adomo rolę vaidino *„il Signor Biethoven"*. Tasai „Signor Biethoven" buvo flamas; orkestre sėdėjo jis tarp vokiečių ir prancūzų, tik del savo gero balso gavo pasirodyti scenoje ir italų tarpe. 1761 m. Klemens - Augustas mirė, palikdamas kraštą didžiausiame varge.

Maximilian Friedrich.

Naujas kurfiurstas, **Maximilian-Friedrich,** gavo iš pat pagrindų reformuoti krašto valdymą. Gimė 1708 m. Koeln'e. Imdamas arkivyskupiją į savo rankas, jis buvo jau nebejaunas. Pirmų pirmiausia sumažino visas išlaidas: apribodamas vietų skaičių, atleisdamas valdininkus, suprastindamas dvaro išlaikymą. Liaudis pajutusi naujo pono ranką su ironija atsilipdavo apie savo valdovo darbus kad ir šitokiomis eilėmis:

„Bei Clemens - August trug man sich blau und weiss,
Da lebte man in Paradeis.
Bei Max - Friedrich trug man sich schwarz und rot,
Da litt man Hunger wie die schwere Not".

Bet ilgainiui žmonės suprato savo pono gabumus. Jų gyvenimas buvo toks pat (ne prastesnis) kaip ir prie jo pirmtakūno Klemens - Augusto. Maximilianas studijavo pas Jėzuitus Strassburge, Koelne ir kitur, ir jis labiau už kitus tų laikų valdovus ir kunigus buvo išlavintas.

Henry Swinburne, Anglas, vienas geriausių XVIII-ojo amžiaus kelionių aprašytojų, kuris apie 1780 m. buvo Bonnoje Maximilian aprašė taip: mažo ugio, gero ir labai linksmo būdo žmogus. Valgis kurfiursto dvare—ne per geriausias, geresnių vynų, ypač iš užsienių,— negerdavę. Pats valdovas mėgdavęs lošti kortomis. Apie jo valdymą kitas keliautojas baronas *Riesbeck,* prancūzas, apie tą patį laiką sukinėjęsis Rheino krašte, atsiliepė gan teigiamai, pabrėždamas, kad Max - Friedricho valstybė dar viena geresniųjų panašaus pobūdžio valstybių Vokietijoje:

„Le gouvernement actuel de l'archev que de Cologne... est sans doute, le plus actif et le plus éclairé de tous les gouvernements ecclésiastiques de l'Allemagne. Le ministère de Bonn et bien composé... Les

ecclésiastiques... font un contraste bien frappant avec celui de Cologne par leurs connaissances et leurs bonnes moeurs...“

Kurfiurstas tikrai buvo reformomis susirūpinęs, bent pirmaisiais valdymo metais. Teismo tvarka liko pagerinta, buvo tiesiami nauji keliai, iširusius pataisė, miškus sutvarkė, išleido kasyklų darbams instrukcijas ir t.t. Geriausias jo sumanymas, be abejo, buvo 1774 m.—iš uždarytos jėzuitų kolegijos turtų—atidaryti Bonnoje universitetą, bet tas sumanymas, tik po jo mirties naujojo kurfiursto pastangomis buvo visai įgyvendintas. Kaip matyti noro naujam valdovui netrūko, bet visų pagamintų planų neįstengė įgyvendinti. Jo pasiryžimui įsikūnyti trukdė dvi priežastys: pirma—aplinka, nepripratusi prie nieko rimtesnio, neįvertino jo darbo; antra—del senyvo amžiaus negalėjo atsiekti užsibrėžtą tikslą: kas penktąją ar šeštąją dešimtį metų užkliudęs ima vairą į savo rankas, tas stebuklų nepadarys.

Daugiausia dirbo kurfiursto gera, drauge ir bloga dvasia — ministeris, *Kaspar Anton von Belderbusch.* Šis iš pat mažens buvo auklėjamas prie dvaro, kur pakankamai įgudo intriguojant valdyti kraštą. Ne maža prisidėjo prie Max-Friedricho išrinkimo jo gabumai mikliai atlikti užkulisinius darbus. Tarsi savo geradariui atsilygindamas, kurfiurstas pavedė didelę darbų dalį jam, kurio vardas pasidarė visur garsus; o liaudis neapkęsdama to žmogaus, vadino sauvalingu, žiauriu, intrigantu, demoralizatoriu.

Franz Eugen savo knygoje apie paskutinį Koelno kurfiurstą atsiliepė ir apie Belderbuschą, ir šiaip:

„Dieser vereinigte in seinem Charakter alle Dreistigkeit eines Richelieu, alle despotische Gewalttätigkeit Mazarins und den Geldgier und die Härte eines Porto — Carrerros“.

Lessingo ir Schillerio veikaluose sutinkame dažnai tokių tipų, o tikrenybėje originalų visur buvo pilna.

Tų dviejų reformatorių darbas buvo tik paviršutinis. Sumažindami išlaidas, jie krašto produkciją nepakėlė, atbulai, gaminančių sluogsnių padėjimas dar blogėjo. Prie to prisidėjo ir tos vis naujos išlaidos, kurios pirmutinius sutaupymus pavertė fikcijomis. Prie šių išlaidų reikia priskaityti ir tos, kurios ėjo muzikos ir bendrai meno reikalams.

Ypač muzikos ir teatro reikalams! Kaip kiekvienas bent kiek turtingesnis ponas, taip ir Koelno kurfiurstas laikė savo orkestrą, kuris padarė gyvesnes ir malonesnes įvairias iškilmės. Bet tuo nepasitenkinta: buvo angažuojami Italijos dainininkai, kurie Italijos operą įvedė į Vokietiją. Greta jų isisteigė ir vokiškas teatras, pavidalu skrajojamų trupių, kurių žymiausias buvo Eckhof'o, Ackermann'o, Schroeder'io ir k. Jos rado ir kunigaikščių ir šiaip piliečių pritarimo Šiaurės Vokietijoje: Hamburge, Berlyne, Leipzig'e ir t. t. Neatsiliko ir Pietų Vokietija, kur Karl Theodor Mannheime ir vėliau München'e išlaikė nuolatinius teatrus. Joseph II,

pats imperatorius, į Vieną savo teatrų, sutraukė visą eilę: gabiausių artistų — kaip matyti. Lessingo senai iškeltoji mintis turėti savo tautinis teatras, iš palengvo prigijo.

Nuo to laiko į teatrą buvo žiūrima ne vien kaipo į rimtą auklėjimo įstaigą, bet drauge ir kaipo į akstiną, verčiant poetus kurti ir kultivuoti dar visai apleistą dramą.

Vienos, Müncheno ir Mannheimo pavyzdžiai ragino taip pat iš Pietų Vokietijos kilusį kurfiurstą—jis buvo švabas—eiti savo bendramanių pėdomis. Tiesa, jis Miunsteryje jau turėjo savas „Hofschauspielergesellschaft", tačiau ne nebe taip jaunam kurfiurstui buvo nepatogu nuolat į Miunsterį vykti į spektaklį. Gema mintys čia pat Bonnoje atidaryti savo „*Nationaltheater*". Iš tų skrajojamųjų grupių tam gerai tiko Grossmanno ansamblis, kuris tais laikais su didele sėkme apvažinėjo arkivyskupiją. Pati trupės galva, Grossmannas, buvo ne vien gabus vaidila ir apsukrus vyras, mokąs sukinėtis dvaro sferose, bet taip pat nusimanė ir literatūroje. Jo trupė vaidino ir jo paties sugalvotus kūrinius ir jo apdirbtas prancūziškas operetes, itališkus **Opere buffe**; šiaip į repertuarą patekdavo ir kurie - ne - kurie vokiški *Singspiele*. Tik del kurfiursto pašalpų ir šiaip malonių trupė galėjo išsilaikyti; taip, pav., be piniginės paramos, kurfiurstas dar leido savo muzikantams dalyvauti vaidinamuose veikaluose tiek scenoje, tiek orkestre. Scenai įrengti buvo dažnai komandiruojami dvaro darbininkai. Iš kurfiursto personalo Grossmanno teatre randame tarp kitų ir kažkokį Louis van Beethoven, kurio balsas, bosas, visų labai buvo įvertinamas. Greta jo buvo ir kitas Beethovenas, Johann'as, Ludwigo sūnus, kuris atliko keletą tenoru paskirtų rolių.

Nuo 1771 m. Grossmannas dirbdavo pakaitomis: jį pavaduodavo viena Italijos trupė. 1779 m. Grossmannas perėjo į nuolatinę kurfiursto tarnybą, nes šis norėjo „die Schauspielkunst in seinem Lande zu einer Sittenschule für sein Volk zu erheben". Nuo tų pat metų orkestrui vadovauti ėmė *Christian Gottlieb Neefe*. Šis saksas (gimęs 1748 m., Chemnitze), pirmiau Leipzige studijavo teisę, bet drauge užsiėmė ir muzika, kurios mokėsi pas Hillerį. Pabaigęs savo studijas visiškai atsidavė muzikai. Diriguodamas Seylerio trupės orkestrui Rheino krašto įvairiose vietose, susipažino su Grossmannu, kuris 1779 m. angažavo šį didelių gabumų kompozitorių ir dirigentą. Jo pareiga buvo ne tik orkestrą vesti, bet ir vargoninkauti dvare ir, be to dar, pamokyti — mat, taip jam liepė kurfiurstas — gabųjį Johann van Beethoveno sūnų, Ludwigą.

Minėtasis dvaro orkestras susidėjo iš 33 žmonių. Buvo šiokių instrumentų: 12 smuikų, 2 fleitos, 1 aboja, 1 klarneta, 4 miško ragai, 3 fagotai, 2 bračės, 2 čelo, 2 kontrabasai, 3 trimitai ir vienas būgnas. Tais laikais tokio dydžio orkestras, buvo ne menkas, jo reikšmė dar padidėjo, kai nuo 1779 m. spalių mėnesio paėmė jį tvarkyti naujas direktorius Neefe. Jis turėjo gerų

solistų (tėvas ir sūnus Riesai) ir gerų dirigentų. Max Friedricho pastangomis ir gabių muzikų dėka Bonna pasidarė svarbus muzikos centras. Mielai lankydavo tą linksmą miestą svetimieji ir visumet rasdavo čia sau naudos.

Tiesa, Bonna nebuvo Rheino krašto tikras muzikos centras. Ta garbė tenka labiau Pietuose esančiam Mannheimui, kur nuo 1720 metų turėjo savo rezidenciją Pfalzo kurfiurstas, Karl Philipp, o nuo 1742 metų — jo įpėdinys, Karl Theodor, kuriam viešpataujant aukštai pakilo ir mokslas ir menas. Šitas visai dar jaunas (*. 1724 m.) kurfiurstas mėgo prabangą, ypatingai globojo muziką, kuri jo laikais Mannheime labai pakeitė savo stilių. Toms atmainoms vadovavo kurfiursto muzikos direktorius, Jonas Stamitz, kurio orkestras įgijo pasaulinio garso. Stamitzas ir jo bendradarbis, Pranciškus Ksaveras Richteris, įvedė į simfonijas kontrastą, staigų nuotaikos kitimą toje pačioje veikalo daly, o kartais ir siauresnėse temos ribose. Jie ypatingai pabrėžė **crescendo** ir **diminuendo**, kas instrumentinę muziką atitraukė nuo senųjų klasikų (Händelio, Bacho ir k.) technikos, kur ta pati nuotaika buvo išlaikoma per ištisą simfonijos dalį. Naujoji technika visiems labai patiko. Paryžius jau 1751 metais triukšmingai priėmė naująjį stilių, neatsiliko ir Londonas. Haydnas ir Mozartas pačioj pradžioj pasisavino Mannheimo mokyklos stilių, jų muzikos kūryba išaugo iš Stamitzo ir Richterio kamieno.

Valstybės dalykus sutvarkęs, kurfiurstas turėjo nemaža įplaukų; pav., vien iš Koelno valstybės vieną milijoną Rheino guldenų, o iš Miunsterio vyskupystės $1,_2$ milijono. Bet tie pinigai visi išėjo, nes pačioje savo valdymo pradžioje gan kukliai gyvenąs valdovas su laiku davė išlaidžiam Belderbuschui vis daugiau valios. Ilgainiui daugiau kaip šimtas buvo visokių aukštesnių ir žemesnių valdininkų ir tarnų prie kurfiursto; nemaža jis laikė prie savęs jaunesnių vikarų, kas buvo nesveika ne vien finansams, bet ir bažnyčios valdymui. Kurfiursto bičiuliškumas pritraukė vis daugiau svečių, net tiek, kad dvaras „einem wahren Gasthause ähnlich sah, indem dort tagtäglich eine kostbare Tafel von dreissig und mehreren Gedecken gehalten ward".

Vėliau, kiek buvo įplaukų, tiek ir išlaidų, pastarųjų dar truputį daugiau. Naujam valdovui buvo tiek vargo, kiek buvo Maximilian-Fridrichui pirmaisiais jo valdymo metais.

Maximilian - Franz.

Maximilian Franz gimė 1756 m., buvo inteligentingas ir sąmojingas vyras. 18 metus eidamas, kaip tais laikais buvo įprasta, aplankė įvairius kraštus: Prancūziją, Vokietiją, ir Italiją. Keliaudamas daug patyrė, išmoko ir išsilavino. Sugrįžęs į Vieną išsyk pasidarė mėgiamiausias asmuo, ne tik dvare, bet ir šiaip didikų tarpe. Kaip jauniausias imperatoriaus šeimos narys buvo mokomas karininku. Savo karišKus gabumus parodė 1778 m. kare.

Bet kartą, kritęs nuo arklio, susižeidė ir turėjo mesti karišką gyvenimą. Dabar rengėsi į dvasininkus. 1780 m. jis jau Koelno arkivyskupo ir Miunsterio kunigaikščio—vyskupo (Fürstbischof) koadjutorius. 1784 m., eidamas tik 28 metus, atvyko į savo valdomąjį kraštą.

Jauniausias kurfiurstas buvo dailus vyras; jis paveldėjo ir savo motinos grožį ir jos išmintį. Niekas nebūtų tikėjęs, kad jo esama didelio reformatoriaus, kuris iš pat pirmų dienų kieta ranka pašalino senąją netvarką. Dvaro išlaidas sumažino iki 200.000 talerių metams, savo korespondenciją pats ėmė vesti, be priimtojo štabo visokių slaptų ir dar slaptesnių patarėjų, padėjėjų ir favoritų. Negirdėtu greitumu ėmė gydyti senąsias žaizdas. 1784 m. uždraudė kalinius kankinti, 1785 m. pagerino kalinių būklę, 1786 m. sutvarkė teismo procedūrą. Valdininkams, despotizmo laikais pakrikusiems, priminė pareigas ir jų tikslų ėjimą. Nuolatos jiems priminė:

> „Die Staatsdiener koennen sich nicht lebhaft genug von der Wahrheit durchdringen, dass ihre Aemter der Trost und nicht die Geissel des Lebens der Regierten sein müssen".

Ypatingai rūpinosi savo pavaldinių apšvietimu. Dar 1785 m. jis įkūrė botanikos sodną, o 1786 m. gruodžio 20 d. pavertė jo pirmtakūno įkurtąją Akademiją tikruoju Universitetu. Jo ta proga pasakytoji kalba baigėsi šiais žodžiais:

> „Lasst uns hingehen zum Tempel des Herrn und vor dessen Angesicht den Geist des Lichtes und der Wahrheit, den Geist aller Weisheit erflehen, dass er diese hohe Schule unter seinen Schutz nehmen wolle, damit auf derselben die Offenbarungen seines geheiligten Wortes stets die Grenze des Verstandes, die Grundlage der Sittenlehre geben moege!".

Toliau dar atidaro savo rūmuose (sic) viešą knygyną, prisideda prie 1787 m. įkurtos „Lesegesellschaft", pats dažnai nueina į jos skaityklą. 1789 m. aukoja savo knygyną universitetui ir t. t. ir t. t.

To reformatoriaus ranką pajuto ir tie dvasininkai, kurie pasinaudodami bažnyčios autoritetu ir turtais, stengėsi pasidaryti sau patogų gyvenimą. Daug kas nukentėjo del naujo arkivyskupo griežtumo, nes daug buvo nusidėjusių.

Maximilian - Franz, iš karto ir labai atkarpė išlaidas meno srityje, kas jam pačiam buvo skaudu, nes jis buvo didelis muzikos mėgėjas ir pats muzikas.

Muzikos pamėgimas paveldėtas Habsburgų dinastijoje, kaip jų kumpa nosis.

Ypatingai globojo teatrą ir muziką. Nenuostabu! Jo motina—smarki Friedricho II priešininkė—buvo gera dainininkė ir dažnai dainuodavo artimų bičiulių rately. Jos vyras, Pranciškus Loteringietis, buvo visa širdimi muzikai atsidavęs. Visi jų vaikai mokėsi

Stud. *J. Pankauskas*

Kritiškos pasaulėžiūros pagrindai

Įžanga.

1 Gyvenamojo momento svarba. 2 Pasaulėžiūros sąvoka ir jos aktualumas. 3. Pasaulėžiūros reikšmė gyvenime.

I. Pasaulėžiūros veiksniai:

1 Žmogaus prigimtis. 2. Išorinis pasaulis. 3. Pats gyvenimas.

II. Pasaulėžiūros šaltiniai:

1. Religija. 2. Mitai. 3. Mokslas.

III. Kritiškos pasaulėžiūros ypatybės:

1. Tikrumas. 2. Aiškumas. 3. Vieningumas.

IV. Pagrindiniai pasaulėžiūros principai:

1. Dievo buvimas. 2. Žmogaus prigimtis ir tikslas.

V. Žmogaus pareigų rūšys:

1 Žmogaus santykis su gamta. 2. Visuomeninis sugyvenimas. 3. Žmogaus pareigos sau ir Dievui.

Pabaiga.

Įžanga.

1. Gyvenamojo momento svarba.

Gyvename šiandien ypatingus laikus. Visur jaučiamas kažkoks persilaužimas ir ieškojimas naujų kelių. Karas revoliucijos ir kiti šio laiko simptomingi reiškiniai iš pagrindų sujudino pasaulį. Mąstąs žmogus verčiamas pagalvoti, kur visų šių nelemtų perversmų bei krizių priežastis, kur reikia kreipti gyvenimo vairas. Panagrinėję giliau istorijos eigą ar bent įsigilinę į paskutinių metų įvykius lengvai galėsime įsitikinti, kad visų šių skandalingų įvykių pagrinde glūdi siauras, vienpusiškas žmogaus prigimties supratimas, nepilnas žmogaus ir kartu viso pasaulio tikslų nuvokimas. Kaip siaurai suprastas individualizmas žadina žmoguje imperialistinius apetitus, taip vienpusiškas kolektivizmas remdamasis klasių neapykanta ir demagogija griauja visokius autoritetus ir veda prie anarchijos, o galutinoj sąskaitoj vienas baigias imperialistiniais karais, o kitas rovoliucinėmis skerdynėmis.

Kultūrinės gėrybės, kurios ilgus laikus buvo intensyviai gaminamos, techniniai laimėjimai, kurie žmogui lėmė geresni ir patogesnį materialį gyvenimą, vienu rankos mostelėjimu griuvo, arba buvo atsukti prieš žmogaus gyvybę.

Ką tai reiškia? Aišku, kad gyvenimas nėjo tinkama vaga, kad netikri buvo kultūros bei civilizacijos tikslai ir akstinai, kad nebuvo pilnutinės harmonijos tarp intelektualinės pažangos ir dvasinės kultūros.

Todel reikia ieškoti naujų kelių, kaišyti kitas gaires gyvenimo krypčiai nustatyti. Ir štai kuriasi naujos sąjungos, šaukiamos konferencijos, kongresai. Jaučiame naują filosofinį atgimimą ir didesnį dvasios vertinimą. Jau tas vienas faktas, kad Vakarų Europa palankiai priima ir skaito Indų rašytoją Rabidranath Tugore, rodo, kad V. Europa, apsivylusi civilizacijos priemonėmis išgelbėti žmoniją iš istorijoje pasikartojančių krizių, ieško naujų kelių, linksta vis labiau į Rytus, manydama ten surasti gyvybės akmenį.

Tais perversmų ir naujų gyvenimo lyčių ieškojimo laikais yra labai svarbu turėti kritišką, moksliškai nusistatytą pasaulėžiūrą, nes nuo vienokios ar kitokios pasaulėžiūros nusistatymo pareina visa gyvenimo prasmė ir reikšmė.

2. Pasaulėžiūros sąvoka ir jos aktualumas.

Žodžio „pasaulėžiūra“ etimologinė reikšmė savaime aiški. Tai pažiūra, geriau sakant, pažiūros į pasaulį. Kad geriau dalyką suprastume, reikia kiek plačiau paaiškinti, kaip suprantama pažiūra ir pasaulis. Aišku, jog pažiūra nėra paprastas paviršutinis žvelgimas ir pasaulis nėra čia fizinis išreiškimas visatos, kurią pojučiais lengvai galime pasiekti. Pažiūra suprantama kaip mokslinis pažinimas, protinio darbo padarinys. Pojučių patiektoj medžiagoj proto galia įstengia giliau įžvelgti.

Pasaulis čia suprantamas taip pat platesne prasme. Į jo sąvoką įeina kaip fizinė, taip ir dvasinė realybė, kaip išorinis pasaulis, taip ir pats žmogus. Kaip matome iš šių kelių pastabų, p a s a u l ė ž i ū r a y r a m o k s l i n i s p a s a u l i o (plačia žodžio prasme) s u p r a t i m a s i š j o p i r m ų j ų p r i e ž a s č i ų (nominalė aptartis).

Sakydami, pasaulio pažinimas iš pirmųjų priežasčių, mes jau iš teoretinės pasaulėžiūros žengiame prie praktinės, nuo pasaulėžiūros prie gyvenimožiūros. Nes kalbėdami apie pasaulio pirmąsias priežastis, mes jau tuo pačiu tariame apie jo tikslus bei priemones jiems siekti. Kitaip sakant, čia jau kalbama apie žmonių pasaulį jų veiksmų visumą. Kadangi žodis gyvenimožiūra lietuvių kalboje nėra dar pilnai prigijęs, tai mes vietoj jo geriau vartosime pasaulėžiūrą.

Analizuodami šitą nominalinę pasaulėžiūros aptartį, mes jau galėjome gauti bent šiokį tokį supratimą apie pasaulėžiūros ma-

Žmogaus protas nesitenkina vien paviršutiniu pažinimu. Jis stengiasi įžvelgti giliau, suprasti viso pasaulio esimo bei veikimo priežastis ir jo tikslus. Iš čia aišku, kodel kiekvienas žmogus yra iš prigimties filosofas ir kuria vienokią ar kitokią pasaulėžiūrą. Ir teisingai sako Dr. Heinrich Punke: „Jei mes įsigilinsime, kodel žmogus visada siekia susidaryti pasaulėžiūrą, tai pastebėsime, kad tai glūdi žmogaus prigimty. Šis privalumas (Bedürfnis) yra randamas visur ir visada ir bus taip ilgai, kol žmogus žemėje gyvens“ [1]).

Toliau tas pats autorius sako: „Kaip kūnas maisto, akis šviesos ir spalvų reikalauja, taip protas pažinimo“[2]).

2. Išorinis pasaulis.

Be to, išorinis pasaulis savo stebuklingais ir žmogų stebinančiais reiškiniais ne maža duoda impulso tuos paslaptingus reiškinius pažinti ir juos užvaldyti. Pažvelgę į pasaulį, mes pastebime daug ką nepaprasta. Jau negyvoji gamta mus stebina savo įvairumu. Daug įvairesnė yra gyvių karalija. Čia mes matome įvairių augalų bei medžių, įvairių įvairiausių gyvulių bei paukščių. Tarp jų stebuklingiausias ir galingiausias savo dvasinėmis pajėgomis žmogus. Prisižiūrėję į astronominį pasaulį, mes dar labiau turime nustebti: neišmatuojama erdvė, kurioje milijonai įvairių kūnų sukasi, milžinišku greitumu lekia savo nustatytais keliais. Visur matyti dėsningumas, tvarka palaikoma kažkokios nematomos jėgos.

Tie visi mūsų regimi reiškiniai ir nepaprasta pasaulio tvarka mus stebina ir mes norime ją pažinti. Mes lyg maži pirmą kartą atsidūrę naujoje vietoje klausinėjame: kas čia, iš kur ir kodel? Mes pradedame tyrinėti, stengtis viską pažinti, susekti priežastis ir tikslus. Iš šito stebėjimosi jausmo, anot Platono ir Sokrato, prasideda protavimas (Spekulation). Aristotelis taip pat manė, kad filosofuoti pradedame besistebėdami.

Tad stebėjimasis, sukeltas prigimties įvairumo ir yra antras veiksnys, stumiąs žmogų protauti, plėtoti mokslus, daryti tų mokslų sistemą. Žodžiu, kurti sau pasaulėžiūrą.

3. Praktinis gyvenimas.

Praktiniame gyvenime žmogus susiduria su pasaulėžiūros klausimais, kuriuos išspręsti būtinai reikia. Žmogus gyvena visuomenėje. Jis iš prigimties animal sociale. Gyvendamas visuomenėje jis turi įvairių santykių su kitais žmonėmis. Todel reikia tuos santykius nustatyti sutvarkyti. Kaip galėtume tuos santykius įmanomai sutvarkyti, jei nesuprastume žmogaus prigimties? Bet gyvenimas klausia, kuriam tikslui gyvename, ko-

---

[1]) Philosophie und Weltanschauung, p. 11.
[2]) Ibid.

kia gyvenimo prasmė? Juk ne vistiek gyvenimui, ar žmogus turi sielą ar ne? Ar yra kokia viršgamtinė Esybė, ar viskas tik medžiaga? Ar visa baigias čia žemėje, ar yra dar pomirtinis gyvenimas? Ištisa eilė klausimų laukia išsprendžiami. Neišsprendę šių gyvenimo prasmės klausimų, negalėsime sąmoningai gyventi.

Tad pats gyvenimas verčia žmogų turėti pasaulėžiūrą kuria remdamasis galėtų tam tikru būdu savo veiksmus tvarkyti.

II. Pasaulėžiūros šaltiniai.

Kaip aukščiau minėjome, žmogus iš prigimties stengiasi pažinti pasaulį, jo priežastis bei tikslus. Išorinis pasaulis savo įvairumu, bei harmoningumu dar labiau jį sudomina. Pats gyvenimas gamtišku būtinumu reikalauja pasaulio mįslę išspręsti. Kyla klausimas, iš kokių šaltinių žmogus semia žinias pasaulėžiūrai susidaryti, arba kitaip sakant, kokie yra pasaulėžiūros šaltiniai. Prisižiūrėję giliau į gyvenimą bei žmogaus minties tarpimo eigą mes įsitikrinsime, kad toki šaltiniai yra religija, mitai ir mokslas. Iš šių šaltinių žmonija sėmė ir tebesemia sultis savo dvasios troškimui nuraminti.

1. Religija.

Religija yra žmogaus ryšys su Dievu. Kiekviena religija pripažįsta aukštesniąją būtybę — dievybę. Žmogus savo prigimtimi siekia Dievybės sąvoką susidaryti, todel nėra tautos, kuri neturėtų aukštesnės būtybės—dievybės supratimo. Picazo teisingai pastebi, kad nėra tokios laukinės ir barbariškos tautos, kuri neturėtų dievybės supratimo. Ir iš tiesų, lig šiandien dar nėra rasta tautos, kuri būtų visiškai netikinti. Čia visai nesvarbu, ar ji daug turi dievų, ar vieną, bet svarbu pats faktas. Su šita dievybės sąvoka visados buvo jungiama galybė, visažinojimas ir t. t. Ta dievybė davė pradžią pasauliui, ji sutvarkė ir saugoja. Be to, ji nustatė žmonių elgimosi taisykles ir reikalauja jas pildyti. Neklausą šitos aukštosios būtybės valios, visada buvo baudžiami, o klusnūs užsitarnaudavo palaimą. Kad ir nemokslinis, dievybės ir jos veikimo supratimas duodavo žmonijai patenkinantį atsakymą į nuolatos ją kamuojančius pasaulėžiūros klausimus.

2. Mitai.

Artimai su religija susirišę ir mitai. Senovės tautų įvairūs mitai beveik visados rėmėsi religijos pagrindais ir išreikšdavo dievybės sąvoką. Todel visų mitų svarbiausia mintis buvo teogonijos ir kosmogonijos problemų rišimas. Graikai turi turiningą teogonijos mitą, kur aprašyti visi Olimpo dievai, išvesta jų kilmė ir t. t.. Turtingiausias kosmogonijos mitas yra Babi-

lionijos pasaulio atsiradimo epas, kuriame atvaizduota kova Marduko su Piametu. Žinomas dar Isteros nusileidimo į pragarą mitas, Gilgamesos epas ir t.t. Taip pat senoji indų ir normanų mitologija slepia savy filosofiškai religiškų pažiūrų poetiškoj formoj. Ypatingai garsios Aigipto Mirusiųjų Knygos, kuriose atvaizduotas žmonių sielų likimas po mirties.

Netenka abejoti, kad senobinės mitologijos tikslas buvo duoti pasaulėžiūrą. Ir šita mituose išreikšta pasaulėžiūra nėra abstraktė, juose konkrečiai vaizduojamas žmogus su savo palinkimais, norais, meile, neapykanta ir t. t. Todel ši metafiziškoji pasaulėžiūra įgauna konkrečios formos. Ji tuo charakteringa, kad visa nežinoma, nematoma išreiškia suprantamiau ir aiškiau.

3. Mokslas.

Besivystant žmogaus protui naivi religinė — mitinė pasaulėžiūra nebegalėjo jo patenkinti. Filosofijai ir atskiriems mokslams tobulėjant, žmogus instinktyviai savo naivią pasaulėžiūrą ėmė leisti per filosofijos, bei atskirų mokslų kritiką.

Prie progos reikia priminti, kad mokslas nevisada buvo taip suprantamas, kaip šiandien. Senovėje mokslas nebuvo taip susiskirstęs. Filosofija ir religija sudarė vieną bendrą mokslą. Laikui bėgant vienas žmogus nebegalėjo viso mokslo aprėpti. Tada pradėjo mokslą skirstyti. Kiekvieno mokslo šaka pasiėmė tirti mažesnę sritį ir ją nagrinėjo savo atžvilgiu. Kartu su mokslo specializacija ėjo ir žinojimo specializacija. Kiekvienas mokslininkas gilinosi savo pasirinktoje šakoje ir mažai sekė, kas dedasi už jo mokslo ribų. Toks siauras vienašalis pilnumos pažinimas negalėjo patenkinti žmogaus dvasios reikalų. Todel reikėjo šituos atskirų mokslų pažinimo davinius bendrinti, vesti į vieną harmoningą visumą. Tokio uždavinio tarp kitko ir siekia filosofija. Ji mokslo davinius veda į vieną sistemą, pasiremdama atskiromis pažintimis siekia giliau pažinti realybę, kuri yra neprieinama atskiriems specialiams mokslams.

Taip suprastas mokslas yra tikras kritiškos pasaulėžiūros šaltinis. Nereikia manyti, kad pasaulėžiūroj privalo tik mokslo elementas vyrauti. Pasaulėžiūra paremta vien mokslu be tikėjimo nėra dar visiškai pilna. Joje turi būti dar ir religinio elemento. Tik tas religinis elementas neturi būti dogmatiškai naiviai priimamas be kritikos. Jį reikia filosofiniu kritiškumu patvirtinti.

(B. d.)

A. A. Ark. Jurgis Matulevičius.

Š. m. sausio m. 27 d. mirė didelis Bažnyčios ir Tėvynės darbininkas, pirmas Vilniaus vyskupas lietuvis, Apaštališkasis Vizitatorius Lietuvai, kun. Marijonų Generolas, titularis Adulitanijos arkivyskupas *Jurgis Matulevičius*, gimęs 1871 m. Luginės kaime Mariampolės parapijoje. Mokėsi Mariamp. gimn., Kielcų ir Varšuvos kunigų sem., Petrapilio R. K. Dvas. Akademijoje ir 1898 m. įsišventė į kunigus. Studijavo Friburge, kur gavo teolog. daktaratą. Kurį laiką profesoriavo Petrapilio Dv. Akadem. ir buvo jos vicerektorius. 1909 m. atnaujino Marijonų vienuolyną. 1918 m. buvo konsekruotas vyskupu ir užėmė mūsų Vilniuje vyskupo sostą, kurį lenkų spaudžiamas turėjo 1925 m. apleisti. Šv. Tėvas jį paskyrė Adulitanijos arkivyskupu ir Apašt. Vizit. Lietuvai. Visa Lietuva giliai jaučia Arkivyskupo mirties smūgį ir apsigaubia skausmingo gedulo šydu.

A. a. Antanas Seilius.

Mirtis nuolat skina jaunas, vos spėjusias pražydėti gėleles. Štai, š. m. gruodžio m. 7 d. 6 val. ryto, amžinas miegas užspaudė brangiam idejos draugui Antanui Seiliui akis. Jis norėjo dirbti tėvynei, jai padėti. Bet jo norai žuvo... nespėjo įvykdyti, ko troško ir siekė siela, širdis... Jis atsiskyrė su šiuo pasauliu, jį pridengė geltonų smilčių kapas.

Velionis mokėsi „Žiburio“ gimnazijoje Prienuose 1922—1926 m., buvo penktoje klasėje.

Velionis buvo Prienų at-kų kuopos narys, buvo pamylėjęs šventą ir kilnų idealą: „Visa atnaujinti Kristuje“, sulig juo gyvenęs, baigė neilgą savo amžių atlikęs šv. išpažintį ir priėmęs šv. komuniją.

Palaidotas Balbieriškio kapuose.

Vitulis.

A. a. Kajetonas Kvašinskas.

1926 m. gruodžio mėn. 9 d. 10 val. sunkiai džiovos vargintas atidavė Aukščiausiajam savo sielą buvęs Vilkaviš kio at-kų kuopos narys K. Kvašinskas.

A. a. Kajetonas at-kų kuopos narys buvo nuo III-čios ligi VII-tosios klasės. Iš kuopos ligos priverstas išstojo 1924 metais. Visą laiką buvo didis abstinencijos mylėtojas ir veiklus darbininkas.

Velionis buvo religingas ir darbštus. Jis dažnai sakydavo „Kristus mirė del žmonijos, kiekvienas logingai galvojąs žmogus neprivalo bijoti mirti del Jo“, arba: „Nors žinotum, kad rytoj mirsi, šiandien dirbk“. Šių dviejų principų jis ir laikėsi gyvenime. Visumet buvo linksmas ir draugiškas. Jis mirė negailestingosios džiovos parblokštas savo tėviškėje Ožkaballuose tik 22 metų jaunikaitis.

Nuliūdęs draugas.

L. K. St. At-kų S-gos C. Valdyba, Arkivyskupui Jurgiui Matulevičiui mirus, pranešdama visoms L. K. At-kų draugovėms bei korporacijoms šią liūdną žinią, paskelbė savaitės gedulą.

L. U. St. At-kų Sąjunga organizuotai dalyvavo Arkivyskupo Jurgio laidotuvėse ir nešė vainiką su užrašu: A. a. Ark. Jurgiui, Didžiajam Bažnyčios ir Tautos Vyrui.

Kan. Pauliaus Dogelio jubiliejus. Š. m. sausio m. 20 d. kan. P. Dogeliui, at-kijos tėvui ir darbininkui sukako 50 m. At-kijos vardu sveikino: dr. E. Turauskas, P. Dielininkaitis, S. Lušys, Z. Endziulaitytė, A. Raulinaitis ir p. O. Eretienė, įteikdami adresą. „Ateities" Redakcijos vardu pasveikino Redaktorius. Be to, dar savo sveikinimus atsiuntė Panevėžio at-kai ir Kauno at-kų rajonas.

Sausio 23 dieną zitininkių rūmuose įvyko brangaus mūsų globėjo Garbės Kanauninko kun. P. Dogelio 50-tų metų jubiliėjaus paminėjimas. Dalyvavo daugelio organizacijų atstovai ir jubilijato draugai. Vakarienės metu kalbėjo ir sveikino: kun. dr. Bielskus, kan. doc. Tumas, prof. kun. Būčys, prof. Tumėnas, pralot. Dambrauskas, kan. Stakauskas, prof. Dovydaitis, kun. Sabaliauskas, kun. Krupavičius, stud. Raulinaitis, Dielininkaitis, Krasnickaitė, Lušys, Razma. Raštu sveikino Jų Ekc. Arkivysk. Karevičius, Vysk. Kukta, Vysk. prof. Reinys, Šv. Zitos Centro V-ba, pavasarininkų rajonai ir daugelis kitų. Visi džiaugėsi turėdami savo tarpe tiek daug pasidarbavusį asmenį, reiškė pagarbos ir linkėjo geriausių, ilgiausių, vaisingiausių metų gyventi ir darbuotis Dievo garbei bei tautos gerovei.

Grįžo iš Romos. Š. m. sausio m. 9 d. grįžo iš Romos stud. J. Barisas, C. V. euch. r. vedėjas. Kitame „Ateities" nr. pasidalysiąs su skaitytojais savo kelionės įspūdžiais.

Baigė mokslus. Rudens semestro pabaigoje išlaikė L. U. Teol.-Filos. fakulteto filos. skyriaus baigiamuosius egzaminus šie at-kai: Ant. Tylenis (istorijos) dabar dirba mokytojo darbą Kauno S. Daukanto mokyt. sem., On. Jakaitytė-Eretienė (literat.) mokytojauja „Pavasario" gimn. suaug., Juoz. Paukštelis (lit.) dabar mokytojas Kedainių gimn. Visi trys buvę ir yra „Ateities" artimi bendradarbiai. Ald. Kolesinskaitė, ilgą laiką buvusi L. K. M. At-kų C. Vald. narys (lit.), mokyt. Prienų „Žiburio" gimn., Mat. Žilins-

kaitė (lit.) mokytoja Kražių „Žiburio“ gimnazijoje. Tenka tik džiaugtis, kad į aukštąjį mokslą baigusių at-kų eiles kasmet įstoja gražus jaunų darbininkų būrys.

Naujas svečias. Šį mėnesį pasirodė 1 nr. naujai leidžiamo at-kų žurnalo „Santūra“. Jį leidžia L. U. stud. at-kų Abstinentų Korporacija. Tai ketvirtas iš eilės at-kų žurnalas, stojęs drauge su „Ateitimi“, „Naująja Vaidilute“, „Židiniu“ gilinti mūsų tautos dvasinę kultūrą. Be šių at-kai redaguoja ir savo darbu palaiko visą eilę kitų katalikiškųjų laikraščių ir žurnalų.

Nauji redaktoriai at-kai. Dr. A. Gylys yra naujai išėjusio žurnalo „Santūra“ redaktorius, Stud. At-kų S-gos pirm. E. Turauskas šį mėnesį pradėjo redaguoti dienraštį „Rytą“, o LGSF organo „Jėga ir Grožis“ redaktorium pakviestas stud. P. Balčiūnas.

Naujos uniformos. Atskiri Kauno stud. at-kų klūbai ir korporacijos pradėjo taisytis uniformas. Šiomis dienomis jau pasirodė abst. korporantai naujoje uniformoje. Tuoj pasirodys ir kiti. Uniformos skiriasi tik savo forma, o visų spalva yra vienoda, kaip buvusios bendros draugovės uniformos spalva.

C. V-bos pirm. St. Lušys dalyvavo Tauragės kuopos 3-jų metų sukaktuvių šventėj ir laikė paskaitą iš ateitininkų ideologijos. Kuopa jau susiskirstė į kuopeles ir veikimas eina sparčiais žingsniais pirmyn.

C. V. sekr. Vl. Viliamas aplankė ir atgaivino Kaišiadorių kuopą. Išrinkta nauja v-ba ir pradėtas intensyvus darbas.

Malėtai. Mums praneša džiaugsmingą naujieną, kad Malėtuose vėl leista viešai veikti at-kams. Laisvomis rankomis visu smarkumu kimba į idejinį darbą. Kuopos nenuilstamas globėjas yra kun. Švogžlys.

Aukštadvaris. Šiam miesčiukyje at-kai įsikūrė 1924 m. rugs. mėn. Iš pradžios buvo gan gausingi, veiklūs, bet vėliau del įvairių priežasčių veikimas susilpnėjo ir kuopa 1926 m. gruodžio m. 8 d. buvo likviduota. Tačiau neilgai Aukštadvaris buvo be at-kų. Jau gruodžio m. 19 d. aktingesnių buvusių narių būrelis vėl susiburia į mažą kuopelę, kuri nors nedidelė savo narių skaičiumi, bet tvirta jų dvasia su laiku išaugs vėl į tvirtą Aukštadvario at-kų kuopą. Aukštadvariečių pasiryžimas dirbti at-kijos klestėjimui tikrai yra sveikintinas.

Joniškio vidurinėj mokykloj p. Direktorius neleidžia veikti jokioms tautiškoms bei katalikiškoms org-joms. Jis pareiškęs mokiniams, kad kol jis bus mokykloj, nebus jokių tautiškų nė katalikiškų org-jų. Pernai rudenį uždaryta čia veikusi at-kų kuopa.

Alytus. Po atostogų prasidėjęs katalikiškosios moksleivijos slopinimas ypač smarkiai pasireiškė Alytuje. Naujasis direktorius ėmė trukdyti dirbti ir visai uždraudė veikti jaunesniųjų kuopai. Tuo pat laiku pradėjo veik kas sekmadienis lankytis mokykloje su paskaitomis „laisvos minties“ apaštalai, plūsdami gerb. kun. Žigą ir skleisdami įvairių nesąmonių, tik jiems, vargšams, labai

nesisekdavo diskusijose, nors ir būdavo p. direktoriaus pusiaukely sutinkami ir į paskaitą atlydimi.

At-kai, nors slegiami ir persekiojami, nors neturi teisių vakarų ruošti ta pačia tvarka kaip „pažangieji“, nė susirinkimų šiokiomis dienomis daryti, net, pagaliau, paskaitų temas laisvai pasirinkti, laikosi rimtai; drąsiai stoja už savo idealus ir tvirtai tiki, jog ateitininkijos užslėgti niekas neįstengs.

Šėtos at-kus š. m. sausio m. 17 d. atsisveikino visų mylimas kuopos globėjas kun. V. Grinevičius. Jam padedant Šėtos at-kai gerai veikė ir būdami jauni daug nudirbo. Dabar netekę uolaus savo globėjo pasiryžo eiti jo nurodytais keliais.

Šėtos at-kai veikia neblogai, užsiprenumeruoja 20 egz. „Ateities“. (Tiek prenumeravosi 1926 m, bet 1927 m. reikia tikėtis užsiprenumeruos du syk tiek. R e d.). Turi nemažą knygyną.

Naumiestis (Šakių). Sausio mėn. 21 d. padarytas paskutinis pirmojo pusmečio susirinkimas. Išrinkta valdyba. V. Dubauskas — pirm., B. Bukšnys — vicepirm., A. Naujokaitytė — I sekret., V. Liorantas — II sekret., J. Steponaitis — iždin.

Į reviziją: P. Kriaučiūnas, M. Statkevičaitė ir J. Baltrušaitis.

Jurbarkas. 1926 m. gruodžio m. 14 d. įvyko jaunesniųjų at-kų kuopos visuotinis berniukų ir mergaičių susirinkimas. Jame dalyvavo dvasios vadovas kun. Korsakas. At-kams buvo dalinamos narių knygelės. Knygelių reikalu kalbėjo vyresniųjų at-kos kuopos pirmininkas J. Januška, jaunesniųjų at-kų revizijos komisijos pirmininkas J. Kuzmickis ir dvasios vadovas kun. Korsakas. Be to, buvo padeklamuoti trys eilėraščiai.

Kybartai. 1926 met. gruodžio mėn. 20 d. įvyko visuotinis vyresniųjų at-kų susirinkimas, kuriame išrinkta 1927 metų pusm. kuopos valdyba ir revizijos komisija. Į valdybą išrinkti: J. Kulikauskas — pir-kas, E. Liaubicaitė — vice-pirm., K. Karčiauskas — sekret., M. Kamaitytė iždin. ir J. Bačinskas knygin. Į revizijos komisiją: V. Šimkus, K. Bartnikaitė ir O. Ramanauskaitė.

S. m. sausio mėn. 16 dieną įvyko visuotinis vyres. ir jaun. at-kų susirinkimas, kuriame C. Valdybos atstovas stud. A. Raulinaitis laikė paskaitą: Šių dienų spaudos uždaviniai.

Po paskaitos „Ateities“ platintojas buv. pirm-kas B. P. Murinas kalbėjo „Ateities“ reikalais. Susirinkimas pradėtas ir baigtas Tautos himnu.

Tą pat dieną 18 val. gimnazijos salėj įvyko At-kų savybės vakaras. Suvaidino „Teodolindą“, vieno veiksmo komediją, pasakė monologą, pašoko baletą, o gimnazijos mokytojo p. J. Stankevičiaus vedamas at-kų choras padainavo penkias liaudies dainas.

Gryno pelno gauta 254 litai 12 centų; dalis gauto pelno — skiriama At-kų namams statyti komitetui (Nejau „Ateičiai“ nė lito nepaskirta? R e d.).

Mariampolė. Š. m. sausio mėn. 16 d. įvyko Mariampolės vyr. at-kų visuotinis susirinkimas, kuriame peržiūrėtas pereito pusmečio veikimas ir nusistatyti tolimesnio veikimo planai. Susi-

rinkimas buvo gana gausingas. Išrinkta kuopos valdyba ir kontrolė. Į valdybą įeina: K. Barzdukas — pirm., A. Masionis — vice pirm., J. Mikulevičius — sekret., M. Kunickaitė — merg. reik. ved., J. Navickas — spaud. reik. ved., K. Kuncaitė — ižd. ir I. Jakulytė — knygin. Į kontrolę: pirm. V. Poliakovas; O. Katiliūtė, Jonaitytė, Gudaitis ir J. Bazilevičius nariai.

1927 m. sausio mėn. 23 d. vyr. at-kai susirinko atsisveikinti su savo dvasios vadovu kun. P. Juraičiu ir jam padėkoti už vadovavimą. Kun. Juraitis išvyksta Amerikon dirbti mūsų tautiečių tarpe. Atsisveikinant paskaitytas rašinėlis, išpildyta pora muzikos dalykėlių, deklamuota eilių ir sakyta atsisveikinimo kalbų, be to, įteiktas D. Vadovui paveikslas su kuopos linkėjimais ir kuopos vadų parašais.

Sausio m. 29 ir 30 d. Mariampolės eucharistininkai šventė savo metinę šventę. Iš vakaro buvo konferencija ir išpažintis. Rytą pamaldos, komunija, o po pamaldų Juvenate buvo „Agape". 16 val. Valst. R. J. gimn. vakarinė šventės dalis: J. E. vysk. M. Reinys laikė paskaitą, euch-kai parodė keletą gyvųjų paveikslų, paskambino ir kelias valandėles drauge gražiai praleido.

Biržai. Š. m. sausio m. 16 d. Biržų eucharistininkai kartu ir visi at-kai iškilmingai šventė šv. Aloyzo sukaktuves. Rytą buvo išpažintis, šv. mišios, komunija. 2 val. p. p. apie 100 dalyvių susirinko gimnazijos salėje ir sugiedoję At-kų Himną pradėjo iškilmingą sus-mą. Euch. ir kuopos globėjas kun. J. Lomanas skaitė paskaitą apie šv. Aloyzą. Žukaitė ir Gaidelionytė padainavo, Braždžionis paskaitė savo kūrybos, dar 4 mergaitės paskambino gitaromis. Programoje buvo vienas kitas linksmesnis dalykėlis. Susirinkimas buvo baigtas Tautos Himnu. Biržiečiai euch - kai neapsiėjo draugiškai ir gražiai nepasilinksminę. Kaip matyti euch-kai puikiai gali suderinti kilnią šventės nuotaiką su gražiais pasilinksminimais.

Vilkaviškio at-kai 1926 m. gruodžio m. 12 d. padarė visuotinį susirinkimą. Kartu buvo ir Aloyzo šventė. Iš vakaro atlikta išpažintis, o rytą, priėmus Šv. Sakramentus, J. E. Vysk. Reinys pasakė šiai dienai pritaikintą pamokslą. 1 val. p. p. visiems at-kams gimnazijos salėje J. E. Vysk. Reinys skaitė paskaitą. „Asmenybės ugdymas". Susirinkime išklausyta visa eilė pranešimų.

Lazdijai. 1927 m. sausio m. 16 d. Seinų at-kų kuopa šventė Šv. Aloyzo jubiliejaus sukaktuves. Rytą $6^1/_2$ val. visi nariai priėjo išpažinties ir pasistiprino šv. Komunija. 9 val. gimnazijos direktorius Kun. Dr. M. Gustaitis atlaikė pamaldas ir pasakė gražų pamokslą. 14 val. padarytas susirinkimas. Pradedant buvo sugiedotas Šv. Aloyzo himnas. Narius plačiau supažindinti su šventuoju ir jo idealais buvo paskaita ir referatas. Paskaitą — „Vyriškumas arba tvirtumas" laikė kun. Dr. Starkus — kuopos globėjas, o referatą „Šv. Aloyzas ir jo įgytoji dvasios kultūra" skaitė J. Stanulis.

Šakių eucharistininkų būrelis kartu su vietiniu kat. jaunimu 1926 m. gruodžio 19 d. iškilmingai sventė šv. Aloyzo sukaktuves. Šventei ruošti iniciatyvą buvo pasiėmę eucharistininkai. Įsidėmėtina, kad čia per šv. Mišias giedotas šv. Aloyzo himnas. Būreliui pirmininkauja P. Jurgilaitė. Daugiau reikėtų panašių eucharistininkų vadų! Čia greičiausiai bus sudaryti atskiri mergaičių ir vyrų būreliai.

Kaunas. 1926 met. gruod. mėn. 12 d. įvyko Kauno skyriaus bendras eucharistininkų susirinkimas. Susirinkimas pradėtas Marijos giesme. Kun. Audenis laikė paskaitą: „Šių dienų materialistinės kultūros bankrotas ir jaunuomenės uždaviniai". Iš ratelių bei vainikėlių pranešimų pasirodė, kad visur darbas eina gerai.

Del tolimesnio veikimo kalbėjo tėvas Paukštys, J. Barisas, B. Karžauskaitė ir k. Svarbesni nutarimai šie: Kaip galima dažniau artintis prie šv. Eucharistijos, rinkti nariai rėmėjai, įvesti privatines maldas, kad Kristaus Karalystė plėstųsi jaunimo tarpe. Rūpintis priemiesčių vaikais — juos atitraukti nuo miesto purvų, steigti jiems oratorijas. Per Kalėdas burti jaunimą į kuopas, aiškinti krikščioniškus principus, nešti į gyvenimą pataisų. Suaugusiems aiškinti Intronizaciją ir daryti pasiaukojimą Šv. Jėzaus širdžiai. Rūpintis menu. Ruošti eucharistininkų vadų. Neužmiršti vaikų — kurti Angelo sargo būrelius, nuolatos palaikyti su jais santykius (susirašinėti, siųsti referatų bei paskaitų santraukas). Padėti pavasarininkams surengti šv. Aloyzo paminėjimą. Platinti spaudą. Susirinkimas baigtas giesme.

Raseiniai. Gimnazijos at-kai š. m. sausio mėn. 9 d. vietinio Klūbo salėje surengė vakarą. Statė S. Čiurlionienės „Aušros sūnūs". Vaidinimas pasisekė neblogai. Pelno gauta 126 litai su centais.

Gimnaz. at-kų kuopos susirinkime, įvykusiame š. m. sausio mėn. 23 d. skaitytas moksl. V. Šauklio referatas „Psichiniai reiškiniai".

Išrinkta nauja valdyba: pirm. K. Mockus, vicep. V. Šauklys, sekret. P. Jasiulytė, ižd. D. Bartkus, knyg. P. Padalskis ir kandidatai: S. Steponaitytė ir P. Elsbergas. Revizijos komisija: V. Sabaliauskaitė, M. Sinkevičius ir J. Giedraitis. Taipgi dar išrinktas „Ateities" platintojas V. Šauklys, „Židinio" platint. S. Pupkus, kurie su S. Rukšnaičiu sudaro spaudos platinimo komisiją. Kuopos korespondentas ir kronikos vedėjas išrinktas P. Padalskis.

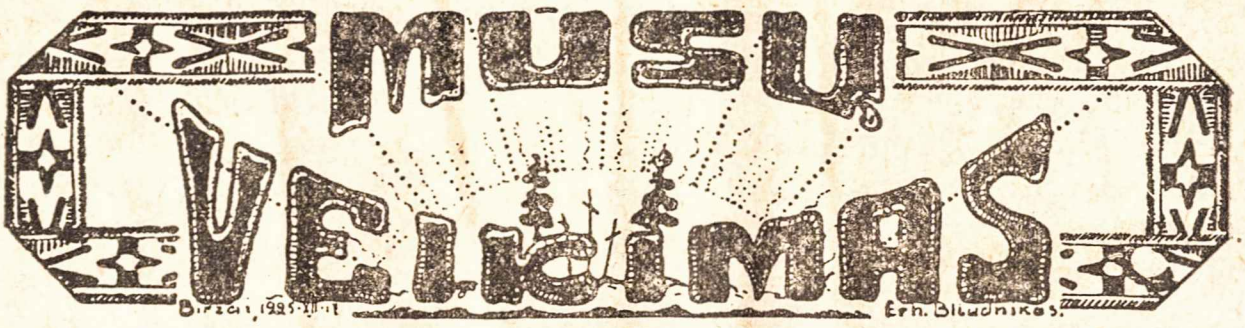

Panevėžio Ateitininkų Kuopos 15-os metų veikimo bruožai.

Kada, kaip ir kas įkūrė Panevėžy at-kų kuopą, tikslių žinių nėra. Jau 1912 met. ji veikė, bet manoma ją įsikūrus 1911 met. Ypatingai trūksta žinių apie prieškarinį veikimą; ji tada veikė neblogai. Turėjo savo knygyną, su kuriuo būdavo daug vargo: reikdavo slėpti nuo rusų žandarų. Nekurį laiką buvo slepiamas vienoj arklidėj. Gaudavo apie 100 egz „Ateities", kas rodo, kad kuopa tiek narių skaičiumi, tiek jų sąmoningumu buvo gan aukštai pakilusi. Daugiausia veikti padėdavo p. L. Bistras (dabar švieto minist.) ir p. K. Bizauskas (dabar Lietuvos atstovas Amerikoj). Ruošdavo referatus, šeimyninius vakarėlius, retkarčiais gegužines. Visą laiką leido laikraštėlį, kurio išleista apie 20 N. Jokių užrašų nevedė, veikė slaptai. Tat tikslių žinių apie narių, bendrą veikimą nėra. Žodžiu, tai buvo jaukus, draugiškas būrelis.

Užėjus D. Karui ir Lietuvą užplūdus vokiečiams, vyresnioji moksleivija išbėgo į Rusiją, likosi tik jaunesnieji, kurie ir ėmė rūpintis atgaivinti Panevėžy at-kų kuopą, ką ir padarė 1915 met. gruodžio mėn. Iš karto į kuopą įstojo tik keli ar keliolika narių, bet toliau jų skaičius didėjo. Įstoti buvo gan sunku. Moksleivis, norėdamas būti tikras narys, kaikurį laiką buvo laikomas narys kandidatas. Tik visuotiniam susirinkimui balsuojant būdavo priimamas į tikruosius narius. Kartais toks balsavimas nusitęsdavo gan ilgai. Susirinkimai buvo daromi veik kas savaitė, kuriuose skaitydavo po 2, 3 referatus. Nariai į susirinkimus lankydavosi labai uoliai. Neatsilankę ar pasivėlinę buvo baudžiami ir į protokolų knygą įrašomi. Bendros kuopos valdybos neturėjo, o veikė susiskirstę į tris kuopeles, kurių kiekviena buvo veik savarankiška.

1918 met. sugrįžta iš Rusijos draugai, kurie dar labiau sustiprina veikimą. Visos trys kuopelės vėl susijungia į vieną kuopą; įsteigiamos trys sekcijos: filosofijos, teologijos ir politinė. Daugiausia iš jų nuveikė politinė, kitos neilgai gyvavo, nes plūstant bolševikams visas darbas buvo nutrauktas. Beveik visi vyresnieji išbėgo į besikuriančią Kedainiuose Lietuvos kariuomenę ir veikimas vėl susilpnėjo. Bolševikams užėjus, veikė slaptai. Darė slaptus susirinkimus. Kartą draugo Ig. Vaitiekūno bute sušaukė bendrą visos kuopos susirinkimą. Žiauri bolševikų ranka skaudžiai nubaudžia at-kus, išraudama iš jų tarpo a. a. Ig. Vaitiekūną, A. Valavi-

čių ir k. t., kuriuos išduoda klasės ir buto draugas, aušrininkas. Ig. Vaitiekūnas išdaviko aušrininko dėka sušaudomas, A. Valavičiui pasiseka išsiliuosuoti iš kalėjimo. Negalėdami veikti kaip kuopa, jie vis delto rado būdų veikti: platino literatūrą, susirašinėjo su fronte esančiais draugais, siuntinėjo jiems knygų ir t. t. Pašalinus iš mokyklos tikybą, at-kai sušaukia gimnazijoj moksleivių mitingą ir reikalauja ją grąžinti. Bolševikams nesutikus, daugelis visai apleidžia mokyklą. Bendrai, šis bolševikų okupacijos laikotarpis pasižymi ypatingu at-kų karžygiškumu. Nuo šio laiko tarp at-kų ir auš-kų išvedami neperžengiami rubežiai. Mat, aušrininkai čia įsisteigė 1917 metais baigiantis. Iš karto buvo manoma veikti kartu, bet nepasisekė. Tikrąjį savo veidą auš-kai parodė bolševikams užėjus, kada, at-kams besiimant valstybės kuriamojo darbo, auš-kai užimdami įvairias bolševikų vietas kiek galėdami ardė Lietuvos nepriklausomybę ir ėjo kartu su bolševikais.

Nors ir bolševikų persekiojami, at-kai veikė gan gerai; tarp atskirų narių jaučiamas didžiausias draugiškumas, viskas laikoma didžiausioj paslapty. Tuo laiku at-kai buvo viena bendra šeimyna. Religija ir tėvynė buvo idealai, del kurių jie kovojo. Vieni draugai fronte gina tėvynę, kiti, mažesnieji, jiems padeda: renka aukas, organizuoja kaimo jaunuomenę ir t. t. Mergaitės eina sanitarių ir šeimininkių pareigas: globoja sužeistuosius, siuva drabužius, gamina maisto produktus ir t. t. Tik tas gali gerai atjausti tuos laikus, kuriam teko visa savo akimis matyti. At-kų vardas, reikia tikėtis, stambiomis raidėmis bus įrašytas tų laikų tėvynės gelbėtojų istorijoj.

Išvijus bolševikus, sugrįžta iš fronto daugelis draugų, narių skaičius nuo 40 padidėjo iki 104, prasideda smarkus veikimas. Per pirmąjį 1919—20 mokslo metų pusmetį padaryta 12 visuotinių susirinkimų, paskaityti 8 referatai bei paskaitos. Įsteigiama dramos sekcija, kuri vėliau net Putino „Valdovo sūnus“ suvaidino. Antrą pusmetį kuopa pasiskirsto į tris kuopeles. Tačiau apie tų kuopelių veikimą žinių labai maža užsiliko. Tiek težinoma, kad II kuopelė iki galo metų padarė dar 7 susirinkimus, perskaitė 8 referatus. Narių turėjo 47. Tais pat metais gruodžio 29—31 d. įvykusioj konferencijoj Panevėžys ir Mariampolė gausingiausiai dalyvavo.

1920—21 m. m. narių skaičius pakyla iki 190. Kuopa padaro 6 visuotinius susirinkimus, perskaito 6 paskaitas bei referatus. Surengta 2 šeimyniški vakarėliai ir vienas viešas. Ypatingai susirūpina leisti laikraštėlį: vyresnieji at-kai išleidžia „Mūsų Vairo“ 2 N. ir jaunesn.—„Saulėtekio“ 3 N.

1921—22 m. m. narių skaičius sumažėja iki 143. Padaryti 6 vis. susirinkimai, 5 paskaitos bei referatai ir šeimyninis vakarėlis. Narių tarpe jaučiamas kažkoks susmulkėjimas; susirinkimuose daugiau rietasi del formalių dalykų, o užmiršta idejiniai. Laikraštėlis bemaž sustoja ėjęs.

1922—23 m. m. buvo 151 narys, 9 visuotini susirinkimai, 8 paskaitos, referatai. Veikimas nepergeriausias. Geriau veikia

mergaitės ir sporto sekcija, tačiau tikslių statistikos žinių trūksta. Likviduojasi dramos sekcija.

1923—24 m. m. narių skaičius sumažėja iki 117. Į tai atkreipia dėmesį net Centro Valdyba ir atsilanko jos Pirmininkas J. Leimonas. C. V. Pirmininkui dalyvaujant, į susirinkimą teatvyksta vos 35 nariai. Per visus mokslo metus buvo 8 sus., 7 ref. ir pask. 1924 m. vasario 28 d. įsteigta abstinentų sekcija.

Apie 1924—25 m. m. veikimą buvo rašyta 1925 m. „Ateities" 6 N. Tat praleidžiu.

1925—26 m. m. 180 narių. Padaryta 7 visuotini susirinkimai. Pradžioj mokslo metų buvo 10 kuopelių ir 4 sekcijos (euchar., abst., visuom. ir sporto), vėliau įsteigta dar viena kuop. ir 2 sekcijos (esperanto ir mergaičių „Pritaikomojo meno" sekc., kuriai pirmininkavo V. Žvironaitė). Per visus mokslo metus kuopelės ir sekcijos padarė virš 120 susirinkimų ir virš 100 paskaitų, bei referatų; išsiaiškino apie 50 klausimų, perskaitė apie 15 pačių narių kūrinėlių.

Dabar panevėžiečiai veikia pasiskirstę į tris atskiras kuopas: 1) Valst. gimn., 2) Savivald. gimn. ir 3) Mok. Sem. Paskutinės bendros kuopos valdybos buvo toks sąstatatas: S. Grigaliūnas—pirm., E. Martinėnaitė—vicep., J. Katinas—sekret., P. Baltrūnaitė—knyg. ir Vl. Balaišis—ižd. (žiūr. 1926 m. „Ateities" 12 N. atvaizdą). Koki bus šio pasiskirstymo padariniai—ateitis parodys.

J. Katinas.

Š. Aloyzo 200 metų sukaktuvės Romoje.

Pereitų metų gruodžio m. 31 d. sukako 200 m. kaip Aloyzas Gonzaga paskelbtas šventuoju ir jaunimo globėju. Viso pasaulio jaunimas šias sukaktuves labai iškilmingai minėjo. Iš tolimiausių kraštų tūkstančiai jaunimo plaukė į Amžiną Miestą savo Globėjo pagarbinti. Neatsiliko ir Lietuva: eucharistininkus šventėje atstovauti išvyko stud. J. Barisas ir du kunigu. Ši kukli delegacija vežė sudėti pas šv. Aloyzo relikvijas kelioliką tūkstančių jaunimo parašų gražiam albume, sudarytam iš tautiškomis vinjetėmis papuoštų lapų su parašais. Albumas buvo brangiu tamsiai žaliu aksomu aptaisytas, su aukso gijomis išsiuvinėtais ąžuolo lapais ir parašu „Juventus Lithuanica". Tarp ąžuolų lapų buvo išsiūtos dvi tautiškos juostelės, o viena plati margaspalvė juosta buvo įdėta į albumo lapus.

Šv. Ignaco bažnyčioje prie šv. Aloyzo relikvijų per iškilmes kalbėjo ir lietuvių atstovas; lietuviai buvo priimti treti iš eilės pas Popiežių drauge su vokiečių ir austrų atstovais. Tenka džiaugtis, kad ir besiorganizuojančio lietuvių jaunimo atstovai galėjo pagarbinti Amžinajam Mieste savo šventą Globėją ir parodyti pasauliui, kad Lietuvos jaunimo širdys drauge su visų tautų katalikiško jaunimo širdimis plaka del Kristaus. Kitame „Ateities" Nr. vienas mūsų atstovų plačiai pasidalins su „Ateities" skaitytojais savo kelionės ir šv. Aloyzo iškilmių įspūdžiais.

Putinas. **Tarp dviejų aušrų.** Kaunas, 1927, 103 psl. in-16.

Tarp mūsų jaunesnių dainių Putinas neabejotinai užima pirmąją vietą. Jo siela švelni, jautri, pilna dailių ritmų, skambių rimų, ir todel — perdėm simfoninga. Tos savybės žymu jo kūryboj nuo pat pradžios. Šiame naujame poezijos kūrinių rinkiny jos spindi nauju dar didesniu blizgesiu. Visiems naujiems dainiams Putinas statytinas sektinu pavyzdžiu, tiek ritmikos, tiek eiliavimo, tiek kalbos žvilgsniu. Skaitytojai tenelaukia iš manęs įrodomųjų citatų, nes visi 50 šin rinkinin įdėtųjų poezijos dalykų gali būti tuo įrodymu. Visos poetiškos kūrybos priemonės pavartotos ir pritaikintos kuosumaniausiai. Kūrinių formai negalima padaryt jokių priekaištų. Pažiūrėkim nūn, koksai jų turinys.

Skaitytojas teneieško čia epiškų dalykų. Gerb. dainius teikės teduoti mums vien savo lirikos. Paprastai lirika įgauna „išpažinimų“ (confessiones) pobūdį. Dainius joje nenorom pasisako, ką jis myli, kuo grožėjas, kas jį džiugina, ko trokšta, kas jam skauda. Tokių išpažinimų pilna ir Putino rinkiny. Dainius sakosi turįs pasirinkęs gyvenimo kelią; tas kelias — „platus“; jis veržias „į tolį“, jis kyla į „aukštį; dainius juo einąs „į pasaulį gyvent ir mylėti“ („Iš saulėtų vaišių“). Kitur („Rudenio naktį“) jis kreipias į žvaigždėtą dangų ir šaukia:

Tau šviesti ir žavėt, o man mylėti.

Kas kitas, turėdamas tokį gražų kelią, juo ramiai ir eitų gyvendamas ir mylėdamas. Iš mūsų dainiaus sužinom, kad jis savo tikslo — meilės — žemėj nepasiekia. Iš jo burnos veržias net nusiskundimas, kad pas jį „tik naktis, tik naktis“ („Romansas“). Panašių minorinių tonų randame ir daugiau. Pav. 21-me psl. jis nusiskundžia, kad

...„mes tiktai klaidūs šešėliai savųjų dienų“,

o 88-me graudoja:

Kur einu — visur atverti vartų vartai
Bet išeit į plačią laisvę negaliu, —

tarsi „plačiojoj laisvėj“ glūdėtų trokštamoji laimė. Laisvė, kaip garas, teparodo savo galybę tik spaudžiama.

Dar liūdnesnis skamba jo nusiskundimas „ilgesiui“:

Man nedavei laimės vidurdienio saulėj plazdėti,
Tik slankioti nykiais šešėliais naktų gludumoj,
Tik gęstančią žarą, tik alpstantį šypsnį mylėti,
Tik melstis pasauliui tylioj nebevilties maldoj.

„Nebevilties malda“ — tai jau nebe malda, bet juodžiausis pesimizmas. Nors ir keista, bet pasirodo tas pesimizmas mūsų dainiui yra artimas; jis jam net š e š i s „himnus“ yra parašęs.

Pirmame jis nusiskundžia, kad jam jau —

Kūrybinių saulių kaitra nusibodo,
O žvaigždės šviesiau danguje nesirodo.

Antrame, kreipdamasis į savo gyvenimo „juodą likimą“, pesimistiškai šaukia:

Kam gi tu leidai man tapti iš chaoso
Meilės ugnim spinduliuojančia žiežirba?..

o baigia tą himną dar keistesniu prašymu:

Duok gi man gilią vidurnakčio glūdumą,
Slėki mane juoda nuodėmės letena —
Lai nugrimstu į svaiginančią gelmę
Tavo galingo rūstaus pasmerkimo.

Keistas pageidavimas: krikščionys nori atsipalaiduot nuo nuodėmės, o dainius trokšta jos slėgiamas!..

Trečias himnas skirtas dainiaus liūdesiui. Ten tarp kitko yra ir šitoks keistokas atsiliepimas:

Ė, mano nuobodi, alkanas liūdesi
Kuo gi tu mano dar dvasią pasotinsi, —
Tu mano nuodėmė — mano dora...

O baigiasi šis himnas šiuo autoriaus pareiškimu:

Tau savo sieloj altorių statau.

Nežinau, ar toks liūdesio dievinimas, net ir poetiškai, galima pateisinti. Griežtai imant, liūdesis nėra nei nuodėmė, nei dora. Bet jei jis kartais virsta nuodėme, tai jau visai negali būti dora.

Ketvirtame himne, išvadinęs „aklą Būtenybę“ savo „valdove“, guodžia save tuo, kad „nepatirtoji nežinomybė“ priglausianti jį, kaip išklydusį sūnų „į savo masinančios prieglobos rūmą“.

Paguoda visai nekokia, ir akla Būtenybė nėra mūsų valdovė.

Penktas himnas skirtas „nežinojimui“. Dainius jį taip pat įasmenina ir vadina „palaimintu“, nes, girdi, per jį žmogus nežinai:

Nei savo gimimo, nei savo mirties
. . . . . .
Nei ką tu prakeikei, nei kam tu meldies,

ir tik gal prie galo tepatirsi, „kad visas gyvenimas nevertas nei juoko, nei lašo aukos“.

Šitokį agnosticizmą aš negaliu kitaip pavadinti, kaip išpūstu bei afektuotu.

Netiesa, kad mes nežinotumėm „nei savo gimimo, nei savo mirties“. Aš pav. žinau ne tik savo, bet ir paties Putino gimimo ir mirties laiką. Gimęs jis yra 1894 m., taigi 1994 m. jis neabejotinai bus miręs. Vadinas, gyventi jam belieka nedaugiau kaip 67 m. Tiesa, tasai žinojimas tėra reliatyvus, negriežtas, bet gyvenime jo pilnai mums užtenka.

Netiesa taip pat ir tai, kad žmogus likimo būtų pasmerktas amžinai nežinoti, ką turi prakeikti, kam melstis. Yra metodų ir priemonių, kurių pasigaudamas, jis gali išeiti iš to nežinojimo ir pasiekti tikrą tiesą. Jei mūsų dainius to nepripažįsta, tai tebūna nuoseklus ir tepasiskelbia absoliučiu skeptiku bei agnostiku...

Pagalios šeštame himne iškelta „trumpo gyvenimo didė menkysta“, kuri vis delto vadinama „plati ir galinga“, nes sugebėjusi pavergti net „nenurimstančios dvasios laisvūną“.

Visus tuos juodo pesimizmo „tiesiai ir kreivai išrašytus lakštus“ autorius sakosi užversiąs „šypsniu palankiu“. Deja, kritika pasekti autorium negali... Nieko ji neturės, jei šį rinkinį pirks ir skaitys surūgę, supesimistėję seniai, bet sveikam, gyvam jaunimui jį rekomenduoti jai sąžinė neleidžia. Jaunimui reikia „giedrėjančių giesmių“... Savo jaunystėje dainius jų tikrai yr davęs gražių gražiausių, dabar gi tik žada duoti, bet maž teduoda. Ar gi tam jis yra „aukštai atsistojęs“, „mylįs ir jaučiąs“, kad nykaus pesimizmo pas mus būtų trubadūras?! Jei dainiui rodos, kad čia

... nėr ko atleisti, nė melst atleidimo;
Nebuvo kalčių!

tai jis klysta, nes savo didį talentą yr pašventęs labai problematiškos vertės stabukams bei visai nuvalkiotoms temoms, k. š. „Dūmuos cigaro“, „Plaštakė“, „Trys toastai“. Tiesiog gaila, kad autorius tuos senus dalykus (ypač du pirmuoju) apvilko tokia gražia forma.

Retkarčiais blyksteli jame tikras, kilnus dainiaus pašaukimas ir jis dainuoja:

Ne, ne gyvis aš į lukštą įsitraukęs,
Tik naujos buities ir gyvasties kūrėjas,
Kur erdvu platu ir laisva ir džiaugsminga
Tartum būtum Dievo skrendanti dvasia.

Tuomet iš po jo plunksnos liejas tokie, anot Tumo betariant, „deimančiukai“, kaip „Taurė“, „Poeto meilė“, „Skriski, are“, „Džiaukis, žeme“, „Rudenio naktį“, „Tegu tave dievai“ ir kiti „Iš saulėtų vaišių“, išskyrus tik „Nokturną“ ir „Fantazijas“, iš kurių kyšo neskanus, pasišiaušęs „herbačauskizmas“ su jo patologiškomis dvasiomis... Putinui būtų kur kas sveikiau, jei jis su šitokia kūryba neturėtų nieko bendra.

Del buvimo yra šiam rinkiny ir patriotiškų dalykų, bet nedaug, nes tik du: „Prologas į Gedimino sapną“ ir himnas Basanavičiui „Nulenkime galvas“! Pirmame dainius girias, „gimto-

sios žemės lūkesius pagavęs". Kaip ankščiau esam matę, tai ne visai tiesa. Nes, kad ir pranašauja jis apie gimsiantį iš mūsų „žemės pasakingą miestą", su „auksagalviais bokštais" ir „šimtakuoriais rūmais", tačiau kelio į tą laimės miestą mums nenurodo. Vieno šūkterėjimo: nebūk vergas, čia neužtenka.

Himnas Basanavičiui taip pat širdžių neuždegs. Jau patys paklausimai, ko gaudžia varpai,

Ar liūdi šviesios praeities milžinų,
Ar verkia del mūsų menkystės dienų?

ir

Kur laisvė, kur žygiai, kur šalys gimtinės —
Ir kur pranašauta Tėvynės garbė?

greičiau gali mus nuvesti į „juodąjį gedulą", į nusiminimą, negu „į šventąjį žygį, pilin Gedimino".

Religinės poezijos kaip ir nėra, išskyrus nebent vieną „Rūpintojėlį". Taip dainius vadina prie kelio stovintį „Smūtkelį", ir, įasmeninęs jį, konfidenciališkai klausia:

Bet kam gi tu, budrus Dievuli mano,
Prie lygaus kelio rūpestėliu rymai?
Prie lygaus kelio, kur vargų vargeliai
Vieni per dieną dūsaudami vaikšto, —

ir meldžia iš jo visai menko daikto:

Priimki gi mane, budrus Rūpintojėli,
Prie lygaus kelio šiąnakt padūmoti.

Gamta kur kas didesnio įspūdžio daro dainiui; tai galima matyt kad ir iš šių jo žodžių:

Vėlai aš išėjau į tuščią lauką
Tavim pasigėrėt, gilus dangau.
Pakėliau veidą į žvaigždėtą aukštį —
Ir tartum lašas jūroj išnykau.

Gera ir tai, kad, sulyginęs save su pasauliu, dainius pamato savo menkumą. Dar būtų geriau, jei būtų prisiminęs ne „Smūtkelį", bet tikrąjį dangaus ir žemės Kūrėją. Gaila, kad dainius pro Jį praeina, visai nekreipdamas dėmesio, ir neturi nieko Jam pasakyti...

Dėliai šių trūkumų turiny, aš ir neturiu drąsos piršti šį poezijos rinkinį mūsų jaunimui. Užtat dainiams - profesionalams mielai jį rekomenduoju. Jį perskaitę jie turės daug naudos. Supras pirmiausia, kas yra ritmika, kas yra eiliavimas, išmoks geriau ir pačios kalbos, ypač tinkamo epitetų vartojimo.

Jų pas Putiną yra didelė daugybė ir gražių gražiausių, pav.: sprogstantis džiaugsmas, žydinti meilė, kankliai šilkastygiai, sniegai baltapūkiai, klaidūs šešėliai, nykus kapinynas, blyškūs šypsniai, tylįs antkapis, nyki vienatvė, aidai šimtastygiai, nepatirtoji nežinomybė ir k.

Sintaksės klaidų tepastebėjau tik vieną (24 p.): grįžtu... pasveikinti tave viet. tavęs. Spaudos klaidų teužtikau tik dvi: tilioj maldoj (42 p.) viet. tylioj ir marinančis prieglobos (98 p.) viet. marinančios.

A. Jakštas.

Kazys Binkis. — **100 Pavasarių.** Išleido Pr. Stiklius Kaune 1926.

Pastarasis Kazio Binkio eilėraščių rinkinys — „100 Pavasarių“ rašytas, berods, 1924 metais, t. y. tuo laiku, kai Lietuvoje pradėjo reikštis nauja literatūros srovė — futurizmas. Futuristų leidžiamuosius „Keturis Vėjus“ nepalankiai sutiko tiek mūsų klasiškosios poezijos atstovai, tiek ir patys „dekadentai“ (Sruoga), kuriems „Keturių Vėjų“ kryptis pasirodė iš esmės priešinga. Vadinasi, pomaironiniame mūsų literatūros laikotarpyje futurizmas sudaro, lyg ir trečiąjį žymesnį raidos etapą. Su tuo reikia skaitytis!

Kazys Binkis, stojęs naujojo literatūros judėjimo priešakyje, patiekia mums savo „100 Pavasarių“. „100 P.“ Binkis — *futuristas*, tačiau šita etiketė būtų per siaura ir nederėtų jam, jei futurizmą suprastume vien kaip literatūros formos ieškojimų rezultatą. Su futurizmu šiandien rišasi ne tik formos klausimas, bet ir tam tikra pasaulėžvalga, tariant — gyvenimo filosofija, ką ir reikia turėti galvoje, prieinant bet kurio futuristo kūrinius. Nors Binkis eilėraščių knygoje ir nedėsto savo credo, kaip tai papratęs yra daryti savo giliai tendencinguose eilėraščiuose rusų futuristų šefas Majakovskis arba mūsų Rimydis, tačiau iš kiekvieno „100 Pavasarių“ puslapio dvelkia ūpas, nuotaika tikrai atatinkanti pagrindinius futurizmo obalsius. Tiktai Binkis, kaip tikras tautiškas poetas futurizmą derina mūsų gyvenimo sąlygoms. Taip, pavyzdžiui, *gyvenimo dinamiką*, kurią Europos futuristai daugiausia pratę įžiūrėti tik miesto judėjime ir mašinų užėsyje, Binkis suteikia savo kaimui. Binkis supranta, kad mašina dar nėra charakteringas reiškinys Lietuvos gyvenime, bet kad yra kitų sričių — yra gamta, yra „piemeniškos platumos“, kurias atvaizduoti galima visai nepanašiai į Maironio, Putino ar Sruogos tų pačių temų interpretavimą. Ir iš tikro Binkio gamtos vaizdai griežtai skiriasi nuo anųjų.

Aplinkui tik dairosi akys nustebusios,
Kaip mainos stebūklų stebūklai pasauly.
Pasislinkit į pakraščius, debesys,
Kad matyčia sugrįžtančią saulę.
Šiandien sprogsta laukuose grūdų milijardai.
Girdžiu, kaip diegai pirmą kartą alsuoja,
Kaip miško krūtinėj sula kunkuliuodama verda.
Visi paukščiai sujudę pakrūmėms balsuoja. —

(13 psl.).

Šitame eilėraštyje visa pagrįsta judėjimu. Ką bendra tai turi su Maironies žiemos nakties aprašymu? Jei tikėti Marinetti*), kuris pareiškia, kad: kūrybos šedevru negali būti niekas statiška; tiktai dinamikoje poezija; — tai šiuo atveju Binkis būtų įdomesnis už Maironį.

Binkio vaizduojamasis miestas („Pranašas“) nėra tai futuristų garbinamas moderniškas Europos miestas su savo betonais ir

*) Marinetti — italų menininkas, futuristų tėvas. P. J.

tramvajais, bet grynai Lietuvos miestas, kuris mūsų metu dar netoli šoka nuo priemiesčio. Tuo tarpu, kai Europos futuristas miesto kultūroje mato žmonijos ateitį ir išganymą, Binkis savo jautrumu pabunga Miesto.

Bet Binkis nė nemano paskęsti miesto dumble, kaip tai darydavo simbolistai: jis pasitenkina konstatavęs faktą. Simbolistams jis turi taip pat paruošęs šūkį:

Gana sacharininti širdis
Ir į skaudžiamas vietas
Kompromisų kloti kompresus.
Kam širdis susirietus,
Dvasia kam padvėsus, —
Tam į krūtinę te įrita
Nors bosą spirito —
Vis tiek nebepadėsi.

Kaip ir visi futuristai, vietoj simbolistų individualizmo Binkis iškelia kolektyvizmą, kuris, reikia sutikti, yra vienas charakteringų dvidešimtojo amžiaus gyvenimo reiškinių. Lietuvos jaunuomenei jis linki:

Salem Aleikum
Jaunieji į gatvę
Į laisvę alejų
Mes frontą plakatais nuklokim,
O po plakatų krūtinėj,
Kad kraujas plaktų
— — — — — —
Bet urmu visi,
Ir du su puse milijono
Pratarkim kiek galint aiškiau,
Kaip ragas, maždaug, Jerichono:
Salem Aleikum

(33 psl.).

Rinkinio gale įdėtas eilėraštis — „Augnelijų Arija“, kuris daugeliui mūsų kritikų bei recenzentų pasirodė esąs neleistinas išsišokimas. Gal ir taip, tačiau, pažiūrėjus giliau, paaiškėjo jo prasmingumas.

Mūsų žemė jauna dar
Bus ir pas mus Eldorado
Aldorijo adrijo ada.

Poezijoj ne tiek svarbu patiektųjų eilučių artimoji prasmė, kiek nuotaika, kurią poetas pasigaudamas atatinkamų priemonių, surado pas skaitytoją. Mūsų vaizduotė kartą poeto nukreipta viena kryptimi yra linkusi sutiktus beprasmius garsus apipinti vaizdais, kurie mestąją pirmose eilutėse mintį toliau išrutulioja. Antra vertus, vienas futurizmo teoretikų — Kručenych pateisina ir visai beprasmių garsų rinkinį, nes, girdi, tie garsai asociacijos keliu pas skaitytoją iššaukia jau prasmingus žodžius, veiksmus ir vaizdus. Žinoma, tai pateisinimai nepakankami, tačiau, dalyką imant teoretiškai beprasmių garsų barikados mums neatrodo nesąmonė. Vėl gi — juk tai reakcija prieš tokį fetišą, kokiu dar nesenai poezijoje buvo vad. turinys.

„100 Pavasarių“ mūsų naujoje literatūroje, be abejo, užima vieną pirmųjų vietų. Nesileisdami į platesnius svarstymus, patariame pasistengti Binkio kūrybą prieiti atviromis širdimis: mes jaunieji rasime ten daug artima.

Petr. Juodelis.

Redaktorius A. Janušević̆ius. „RAIDĖS„ spaustuvė Kaune

Atsiųstos Redakcijai paminėti knygos.

Putinas, **Tarp dviejų aušrų**, Kaunas, 1927 m. 104 psl. kaina 3 litai.

Tai nauja didžiausio mūsų poeto poezijų knyga. Ši Putino lyrika drąsiai galima lyginti su geriausių, turinčių pasaulinės reikšmės, poetų lyrika. Kiekvienas ateitininkų knygynas ir kiekvienas at-kas privalo šią knygą įsigyti. Skaitykime, gėrėkimės, didžiuokimės!

Leonas Vitkauskas, **Spinduliai ir šešėliai.** Eilės. *Pirmoji kregždė.* Išleido Julė Vitkauskienė. Kaunas. 1926 m. 64 pusl. Kaina 1 lt. 50 ct. Užsisakyti adresas: J. Vitkauskienė per „Varpo" sp. Kaune, Laisvės Al. 60.

Marija Pečkauskaitė, **Motyna — auklėtoja.** Mokslo Koperacijos B-vės „Žinijos" leidinys Nr. 3. Vaižganto parašyta autorės biografija. (XVI+176) psl. Kaina 4 lt., su aptaisais 6 lt.

Jurgis Gundermanas. **Tamsi ola — klastuotos kortos?** Vertė *A. Blažys.* Kaunas 1926 m. 166 psl. Kaina 3 lt. 20 c.

Skautų Žaidimai. I dalis. Sutaisė J. M. ir Ig. T. L. S. B. Vyr. Skautų Štabo leidinys. Kaunas 1926 m. 32 p. Kaina 75 c.

Dr. J. Liasauskis, **Socialistų sumanymai**, Kaunas. 1927 m. 32 psl.

Homscheid Maria. **Der Schleuderer** *und andere Knabengeschichten.* Mit einem Geleitwort von *Johannes Mumbauer* und 5 Bildern von *Rolf Winkler.* 2. u. 3. Auflage. (6. - 9. Tausend.) 8⁰ (X. u. 148 S.) Freiburg i. Br. 1926, Herder, Gebunden in Leinwand M. 3. 60.

Lais Robert. **Auf der Spur des Urmanschen.** Mit 44 Bildern und zwei Tafeln. (VIII u. 184 S.) Kartoniert M. 3.50; geb. in Leinwand M. 4.20.

Žurnalai.

Skautų Aidas, iliustruotas skautų laikraštis. 1 - 2 nr. sausio — vasario sąsiuvinys. V m. Redaguoja Ig. Tamašauskas, J. Merkis ir J. Jakševičius.

Jaunimo Draugas, Vilniaus krašto jaunuomenės mėnesinis laikraštis. 1 (13) nr. Sausio mėn. Redaktorius ir leidėjas: Ant. Juknevičius. Lietuvoje galima jį užsisakyti šiuo adresu: Kaunas, Aukštaičių 8, V. Uždaviniui. Metams 8 lt.

Tiesos Kelias, religijos bei doros mokslo ir visuomenės gyvenimo mėnesinis laikraštis. III m. I t. 1927 m. 1 Nr. Red. - Leid. Prof. Kun. Dr. Pr. Kuraitis.

Židinys, literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėn. žurnalas. Nr. 12. 1926 m. gruodžio m.

Padėkos.

1. Kuopoms ir asmenims, sveikinusiems mus Kalėdų ir N. Metų sulaukus, širdingai dėkojame. Dirbsime, kiek pajėgsime.

„Ateities" R-ja ir Adm ją ir L.K.M.A. At-kų C. Valdyba.

3. Dėkojame už atsiųstus suvartotus pašto ženklus Kauno stud. eucharistininkams Mariampolės eucharistininkams, p. Andriejauskaitei iš Gailiesčionių, J. Senkui iš Vilkaviškio ir J. Lasiui.

Kauno Moksl. Euch. Misijų Ratelis.

PUTINO

TARP DVIEJŲ AUŠRŲ

Jau išėjo iš spaudos nauja poezijų knyga

104 pus. Kaina tik 3 litai.

Išsirašantiems stačiai iš „Židinio“ Red. (Mickevičiaus g. 28. Kaunas) *ne mažiau kaip 2 egz. kaina 2 lt. 50 ct. su prisiuntimu. Išsirašantiems ne mažiau kaip 10 egz.— 25 % nuolaidos.*

Amžina jaunatvė ir kelionė į Berlyną

Džiaugsmas jaunatve ir gyvybe arba

„PAVASARIS“.

Jei skaitysi „PAVASARĮ“, gyvensi amžiną jaunatvę.

Kur jaunatvė, ten ir tu! — „PAVASARIS“ taip sako.

Jei nori **dovanai nuvažiuoti** į Berlyną, surink 50 met. „PAVASARIO“ prenum., dalyvauji loterijoj, kurios fantas — dovanai keliauji į Berlyną.

Proga, kurios praleisti negalima!

O jei tiek nesurinksi? Tada štai ką gausi.

Surinkęs 10 metinių prenum., gausi „PAVASARĮ“ **visiems metams dovanai**.

O jei surinksi 20 metinių prenum., tai **Tavo fotografija ir gyvenimo aprašymas bus išspausdintas „Pavasaryje“.**

Dar ne vėlu!

„Pavasario“ kaina metams tik 8lit. Adresas: Kaunas, Mapų, g-vė 11. Tel. 18—29.